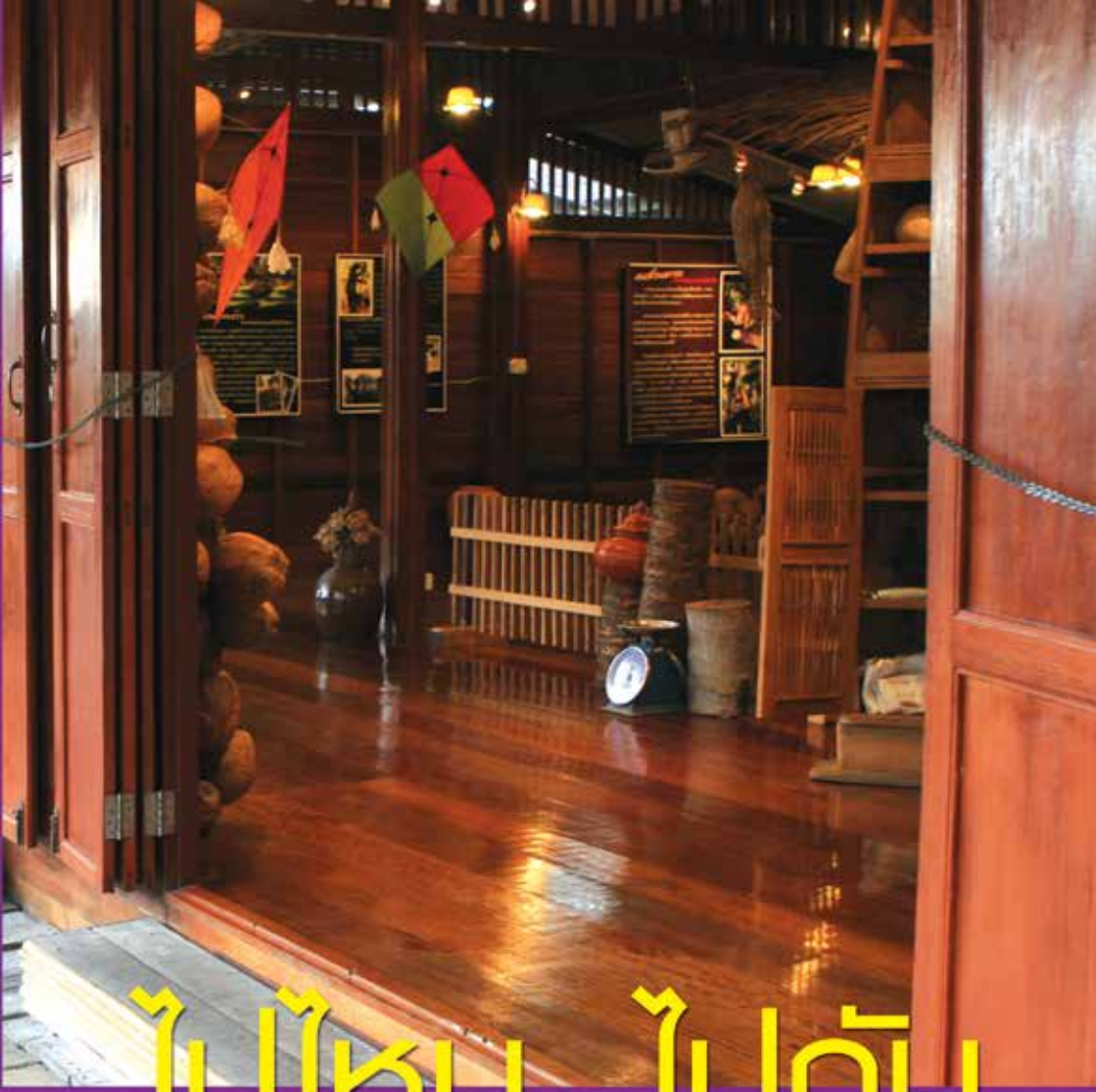

ไปไหน...ไปกัน

คู่มือท่องเที่ยว โครงการพระราชดำริ

8 เส้นทาง 25 แหล่งเรียนรู้ ใกล้กรุง

โครงการปิดทองหลังพระ
สืบสานแนวพระราชดำริ

"ปิดทองหลังพระ ท่องเที่ยวเรียนรู้โครงการพระราชดำริ"

จากท่องเที่ยว สู่การเรียนรู้
เพื่อพัฒนาตนเองและชุมชน

ไปไหน...ไปกัน

คู่มือท่องเที่ยว โครงการพระราชดำริ

8 เส้นทาง 25 แหล่งเรียนรู้ ใกล้กรุง

เจ้าของ	โครงการปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน) 989 อาคารสยามทาวเวอร์ ชั้น 26 ถนนพระราม 6 แขวงปทุมวัน เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330 โทรศัพท์ 0-2611-5000 โทรสาร 0-2658-1413 www.tceb.or.th
ISBN	978-974-300-842-9
พิมพ์ครั้งแรก	เดือนกรกฎาคม 2552
จำนวน	5,000 เล่ม
ดำเนินการผลิต	บริษัท แอร์บอร์น พรินต์ จำกัด 1519/21 ซอยลาดพร้าว 41/1 ถนนลาดพร้าว แขวงสามเสนนอก เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร 10310 โทรศัพท์ 0-2939-9700 โทรสาร 0-2512-2208 e-mail address : roso215@yahoo.com
ถ่ายภาพโดย	นายอนัฆ นวราช นายธีระ หิรัญรักษ์ นายรุจิโจน์ ตันติทัตต์

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ
National Library of Thailand Cataloging In Publication Data
สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน).
ไปไหน...ไปกัน คู่มือท่องเที่ยว โครงการพระราชดำริ
8 เส้นทาง 25 แหล่งเรียนรู้ ใกล้กรุง.--
โครงการปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ สำนักงานส่งเสริม
การจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน), 2552.
80 หน้า.

1. ไทย--ภูมิประเทศและการท่องเที่ยว. I. ชื่อเรื่อง.

915.93
ISBN 978-974-300-842-9

คำนำ

หนังสือคู่มือท่องเที่ยวโครงการพระราชดำริ และโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้ เกิดจากดำริของคณะกรรมการบริหารโครงการปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ ที่ต้องการเชิญชวนทุกท่านได้ไปเรียนรู้และเพลิดเพลินจากแนวพระราชดำริด้านต่าง ๆ ในขณะที่เดินทางไปท่องเที่ยวหรือไปประชุม สัมมนาในสถานที่ต่าง ๆ ใกล้กรุงเทพมหานคร

สถานที่เหล่านี้ ล้วนแต่บรรจุความรู้อันเกิดจากพระมหากรุณาธิคุณและพระวิริยะของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศานุวงศ์ ที่พระราชทานเพื่อบำบัดทุกข์ของประชาชนมาตลอดระยะเวลาอันยาวนาน

การได้ไปเที่ยมชมและศึกษาแนวพระราชดำริ จึงย่อมจะเป็นมงคลต่อการพัฒนาตนเอง และนำไปใช้เพื่อพัฒนาชาติ เพื่อให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระเกษมสำราญ สมดังความหวังของชาวไทยทั้งมวล

สารบัญ

ความเป็นมา 7

เส้นทางท่องเที่ยวที่ 1 กรุงเทพมหานคร 15

- ศิลป์แผ่นดิน ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม 16
  วิจิตรบรรจงแห่งฝีมือช่างชาวบ้าน

เส้นทางท่องเที่ยวที่ 2 อยุธยา-อ่างทอง 18

- ศูนย์ศิลปาชีพบางไทร 20
  ฝีมือช่างชาวบ้าน สืบสานงานศิลป์ชั้นครู
- ศูนย์ตุ๊กตาชาววังบ้านบางเสด็จ 22
  รังสรรค์ดินเหนียว สู่งานฝีมือชื่อเสียงระดับโลก
- วัดท่าสุทธาวาส 24
  เล่าขานตำนานสมเด็จพระนเรศวรมหาราช
- โครงการฟาร์มตัวอย่างบ้านยางกลาง 26
  ชัยชนะครั้งใหม่ของลูกหลานวีรบุรุษบางระจัน

เส้นทางท่องเที่ยวที่ 3 นครปฐม-ราชบุรี 28

- วิทยาลัยในวัง 30
  งานศิลป์งามวิจิตร อนุรักษ์มรดกไทย
- พระราชวังสนามจันทร์ 32
  มนต์เสน่ห์ความงาม และกลิ่นอายประวัติศาสตร์
- พิพิธภัณฑ์หนังใหญ่วัดขนอน 34
  สมบัติวัฒนธรรมไทย ที่ได้รางวัลระดับโลก

- อุทยานธรรมชาติวิทยาสิรินธร 36
  ผืนป่าแห่งองค์ความรู้
- ศูนย์ศิลปาชีพ-สวนป่าเฉลิมพระเกียรติ 38
  สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
  งานศิลปาชีพ เสริมความมั่นคงชายแดน

เส้นทางท่องเที่ยวที่ 4 สมุทรสงคราม 40

- อัมพวาชัยพัฒนานุรักษ์ 42
  อนุรักษ์วิถีชีวิตไทย ที่ดำรงอยู่คู่สายน้ำ
- ป่าชายเลนคลองโคน 44
  คืนชีวิตแก่ผู้ตกทุกข์ได้ยาก

เส้นทางท่องเที่ยวที่ 5 เพชรบุรี-ประจวบคีรีขันธ์ 46

- โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ย 48
  อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
  จากน้ำเสียสู่น้ำใส ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ
- ศูนย์สาธิตสหกรณ์โครงการหุบกะพง 50
  จากความยากไร้ถึงที่สุดสู่ชีวิตมั่นคงแนวสหกรณ์
- อุทยานสิ่งแวดล้อมนานาชาติสิรินธร 52
  ศูนย์รวมความรู้เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและพลังงาน
- พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน 54
  เพชรเม็ดงามแห่งหาดชะอำ
- ศูนย์เรียนรู้ระบบนิเวศป่าชายเลนสิรินาถราชินี 56
  คืนชีวิตแก่พื้นที่ถูกทำลายด้วยความสามัคคี

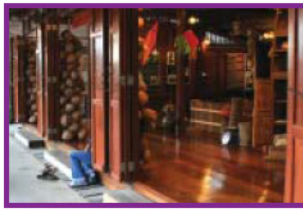

เส้นทางท่องเที่ยวที่ 6 นครนายก-ฉะเชิงเทรา 58

- ศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติ พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติ มหาวิทยาลัยมีชีวิต 60
- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน ปฐมบทแห่งการเรียนรู้ไม่สิ้นสุด 62

เส้นทางท่องเที่ยวที่ 7 สระบุรี 64

- โครงการพัฒนาพื้นที่วัดมงคลชัยพัฒนา อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จุดกำเนิดเกษตรทฤษฎีใหม่ 66

เส้นทางท่องเที่ยวที่ 8 ชลบุรี-ระยอง 68

- วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร มหาศาสนสถานแห่งการปฏิบัติบูชา 70
- สวนสมุนไพร สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ต้นแบบองค์ความรู้สมุนไพรไทย 72
- ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล คืนเต่าสู่ทะเลไทย 74
- ศูนย์วิจัยทรัพยากรทางทะเล และชายฝั่งอ่าวไทยฝั่งตะวันออก โครงการสมเด็จฯ อนุรักษ์พันธ์เต่าทะเล 76
- ศูนย์รวมพรรณไม้ภาคตะวันออก-สวนพฤกษศาสตร์ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ ปกป้องทรัพยากร เสริมอาชีพให้ยั่งยืน 78

ความเป็นมา

สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน) ได้ริเริ่มโครงการ "เปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ" ในปี พ.ศ. 2550 เพื่อเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ชาวไทยและชาวต่างประเทศไปเที่ยวชมโครงการพระราชดำริต่าง ๆ 19 แห่ง ที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มเติมการเรียนรู้ให้กับการท่องเที่ยวตามปกติของประชาชน

ภายหลังความสำเร็จอย่างสูงของการที่ประชาชนไปท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้ในโครงการพระราชดำริเหล่านั้น คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติให้ขยายเวลาการดำเนินงานโครงการ "เปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ" ไปจนถึงปี พ.ศ. 2554 ซึ่งจะเป็นปีเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 84 พรรษา หรือเจ็ดรอบของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และต่อมายังมีมติเปลี่ยนชื่อโครงการเป็น "ปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ" เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงมุ่งเน้นการ "ปิดทองหลังพระ" ซึ่งก็คือการทำงานอย่างมุมานะเพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวมนั่นเอง

ในการดำเนินงานโครงการปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำรินั้น คณะรัฐมนตรีได้จัดตั้งคณะกรรมการอำนวยการขึ้นมาชุดหนึ่ง โดยมี ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย องคมนตรี เป็นประธาน

คณะกรรมการอำนวยการโครงการปิดทองหลังพระ

ม.จ.ภีศเดช รัชนี	ที่ปรึกษา
องคมนตรี ธานินทร์ กรัยวิเชียร	ที่ปรึกษา
องคมนตรี พล.อ.อ.กำธน สินธวานนท์	ที่ปรึกษา
องคมนตรี อำพล เสนาณรงค์	ที่ปรึกษา
องคมนตรี พลากร สุวรรณรัฐ	ที่ปรึกษา
องคมนตรี นพ.เกษม วัฒนชัย	ประธาน
ม.ร.ว.ดิศนัดดา ดิศกุล	รองประธาน
นายสุเมธ ตันติเวชกุล	กรรมการ
นายจิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา	กรรมการ
ท่านผู้หญิงบุตรี วีระไวทยะ	กรรมการ
ท่านผู้หญิงจรุงจิตต์ ทีขะระ	กรรมการ
ท่านผู้หญิงสุธาวัลย์ เสถียรไทย	กรรมการ
นายสมพล เกียรติไพบูลย์	กรรมการ
นายปิติพงศ์ พึ่งบุญ ณ อยุธยา	กรรมการ
นางสุชาดา ยุวบูรณ์	กรรมการ
ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี	กรรมการ
ปลัดกระทรวงกลาโหม	กรรมการ
ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ	กรรมการ
ปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา	กรรมการ
ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ	กรรมการ
ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	กรรมการ

คณะกรรมการอำนวยการโครงการปิดทองหลังพระ

ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	กรรมการ
ปลัดกระทรวงมหาดไทย	กรรมการ
ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม	กรรมการ
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	กรรมการ
ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม	กรรมการ
ผู้บัญชาการทหารบก	กรรมการ
ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ	กรรมการ
เลขาธิการ กปร.	กรรมการ
เลขาธิการ สศช.	กรรมการ
เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา	กรรมการ
เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	กรรมการ
ผู้ว่าการ ททท.	กรรมการ
ผอ.สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	กรรมการ
ผอ.สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)	กรรมการ
ผู้อำนวยการ สสปน. (องค์การมหาชน)	กรรมการ
กรรมการ ผอ.ใหญ่ บมจ.การบินไทย	กรรมการ
ประธานสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	กรรมการ
นายกสมาคม อบจ. แห่งประเทศไทย	กรรมการ
นายกสมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย	กรรมการ
นายกสมาคม อบต.	กรรมการ
เลขาธิการโครงการฯ	กรรมการและเลขานุการ
ผู้อำนวยการโครงการฯ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

นอกจากนี้เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างคล่องตัว มีประสิทธิภาพ คณะกรรมการอำนวยการจึงจัดตั้งคณะกรรมการบริหารขึ้นมา โดยมีหม่อมราชวงศ์ ดิศนัดดา ดิศกุล เป็นประธาน

คณะกรรมการบริหารโครงการปิดทองหลังพระ

ม.ร.ว.ดิศนัดดา ดิศกุล	ประธานคณะกรรมการบริหาร
ท่านผู้หญิงบุตรี วีระไวทยะ	รองประธานคณะกรรมการ
นายสุเมธ ตันติเวชกุล	กรรมการ
นายจิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา	กรรมการ
ท่านผู้หญิงจรุงจิตต์ ทีขะระ	กรรมการ
เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพิเศษ เพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	กรรมการ
คุณจันทนี ธนรักษ์	กรรมการ
นายธงชัย พรรณสวัสดิ์	กรรมการ
นางสุชาดา ยุวบูรณ์	กรรมการ
เลขาธิการโครงการปิดทองหลังพระ	กรรมการ
ผู้อำนวยการโครงการปิดทองหลังพระ (นางสาวจิริกา นุตาลัย)	กรรมการ

บทบาทของโครงการปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ

โครงการปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ ได้ขยายงานจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวไปครอบคลุมงานด้านการเรียนรู้และพัฒนาอีกด้านหนึ่ง เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากความรู้ในโครงการพระราชดำริต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่

- งานด้านการพัฒนา จึงเป็นการประมวลองค์ความรู้จากโครงการพระราชดำริที่สำคัญภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) มูลนิธิชัยพัฒนา มูลนิธิโครงการหลวง และมูลนิธิแม่ฟ้าหลวง เพื่อนำเอาความรู้เหล่านั้นไปส่งเสริมให้เกิดการปรับใช้โดยประชาชนและชุมชนทั่วประเทศ

ในปัจจุบันนอกจากจะมีชุมชนต่าง ๆ ให้ความสนใจเข้าร่วมพัฒนาท้องถิ่นของตนเองตามแนวพระราชดำริแล้ว สมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทยยังได้เข้าร่วมโครงการ โดยได้จัดทำต้นแบบการดำเนินงานขึ้นในเทศบาลประมาณ 80 แห่งทั่วประเทศ และจะขยายงานไปครอบคลุมทุกพื้นที่ในอนาคต

- ด้านการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นการร่วมมือกันขององค์กรและบุคลากรสำคัญในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทย เพื่อรวบรวมและคัดสรรโครงการพระราชดำริที่มีความสอดคล้องกับตลาดนักท่องเที่ยว และทำการส่งเสริม สนับสนุนให้นักท่องเที่ยวทั่วไป นักศึกษา องค์กรภาครัฐและเอกชน ไปท่องเที่ยวในโครงการเหล่านั้นให้ได้รับทั้งความรู้และความเพลิดเพลิน ซึ่งจะเป็นมิติใหม่ของการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เกิดคุณภาพที่ดีแก่นักท่องเที่ยว

คณะอนุกรรมการด้านการจัดการความรู้และพัฒนา

ศ.ดร.ธงชัย พรรณสวัสดิ์	ประธานอนุกรรมการ
นายขวัญสรวง อติโพธิ	อนุกรรมการ
นายลลิต ถนอมสิงห์	อนุกรรมการ
ผศ.นพ.เฉลิมชัย บุญญะลีพรรณ	อนุกรรมการ
นายพิพัฒพงศ์ อิศรเสนา ณ อยุธยา	อนุกรรมการ
นายพิพัฒน์ เลิศกิตติสุข	อนุกรรมการ
นายกาสชัย แจ่มขจรเกียรติ	อนุกรรมการ
ม.ล.ดิศปนัดดา ดิศกุล	อนุกรรมการ
นางสาวจิริกา นุตาลัย	อนุกรรมการ
นายปราโมช คีตะโกเศศ	อนุกรรมการ
นางหทัยรัตน์ เหลาสะอาด	เลขานุการ

คณะอนุกรรมการด้านการประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมการท่องเที่ยวโครงการพระราชดำริ

นางสุชาดา ยุวบูรณ์	ประธาน
คุณจันทนี ธนรักษ์	อนุกรรมการ
นางนารีลักษณ์ วิมุกตานนท์	อนุกรรมการ
นายวันเสด็จ ถาวรสุข	อนุกรรมการ
นายวิชัย พูลวรลักษณ์	อนุกรรมการ
นางนฤวร ปันยารชุน	อนุกรรมการ
นางเยาวลักษณ์ แพ่งสภา	อนุกรรมการ
นายมาส ตันหยงมาศ	อนุกรรมการ
นายพิพัฒน์ เลิศกิตติสุข	อนุกรรมการ
นางพิมพรรณ ติศกุล ณ อยุธยา	อนุกรรมการ
นายภาวพันธ์ บุนนาค	อนุกรรมการ
นางสาวพิมรา อินทรวิทยนันท์	อนุกรรมการ
นางสาวดวงกมล โชตะนา	อนุกรรมการ
นางสาวจิริกา นุตาลัย	อนุกรรมการ
นายจิรุตถ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา	อนุกรรมการ
นางสาวชุติมา วงษ์วิบูลย์สิน	อนุกรรมการและเลขานุการ
เจ้าหน้าที่โครงการปิดทองหลังพระ	ผู้ช่วยเลขานุการ

ไปไหน ไปกัน...
ท่องเที่ยว โครงการพระราชดำริ
ใน 8 เส้นทาง 25 แหล่งเรียนรู้

เส้นทางท่องเที่ยวที่ 1 กรุงเทพมหานคร
ศิลป์แผ่นดิน ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม

เส้นทางท่องเที่ยวที่ 2 อยุธยา - อ่างทอง
ศูนย์ศิลปาชีพบางไทร - ศูนย์ตุ๊กตาชาววังบ้านบางเสด็จ - วัดท่าสุทธาวาส -
โครงการฟาร์มตัวอย่างบ้านยางกลาง

เส้นทางท่องเที่ยวที่ 3 นครปฐม - ราชบุรี
วิทยาลัยในวัง - พระราชวังสนามจันทร์ - พิพิธภัณฑ์หนังใหญ่วัดขนอน -
อุทยานธรรมชาติวิทยาสิรินธร - ศูนย์ศิลปาชีพ-
สวนป่าเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

เส้นทางท่องเที่ยวที่ 4 สมุทรสงคราม
อัมพวาชัยพัฒนานุรักษ์ - ป่าชายเลนคลองโคน

เส้นทางท่องเที่ยวที่ 5 เพชรบุรี - ประจวบคีรีขันธ์
โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ -
ศูนย์สาธิตสหกรณ์โครงการหุบกะพง - อุทยานสิ่งแวดล้อมนานาชาติสิรินธร -
พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน - ศูนย์เรียนรู้ระบบนิเวศป่าชายเลนสิรินาถราชินี

เส้นทางท่องเที่ยวที่ 6 นครนายก - ฉะเชิงเทรา
ศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติ - ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน

เส้นทางท่องเที่ยวที่ 7 สระบุรี
โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณวัดมงคลชัยพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

เส้นทางท่องเที่ยวที่ 8 ชลบุรี - ระยอง
วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร - สวนสมุนไพรสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี -
ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล - ศูนย์วิจัยทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอ่าวไทยฝั่งตะวันออก -
ศูนย์รวมพรรณไม้ภาคตะวันออก-สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ และหมู่บ้านกระจูด

เส้นทางท่องเที่ยวที่ 1
กรุงเทพมหานคร
ถนนสุโขทัย
ถนนสามเสน
ถนนพิชัย
สำนักงานเขตดุสิต
ถนนราชวิถี
พิพิธภัณฑ์พระที่นั่งวิมานเมฆ
รัฐสภา
สวนสัตว์ดุสิต
พระที่นั่งอนันตสมาคม
กรุงเทพมหานคร
ถนนราชสีมา
ถนนพระรามที่ 5
สวนลุมพิ
พระบรมรูปทรงม้า
กองบัญชาการตำรวจนครบาล
วัดเบญจมบพิตร
ถนนศรีอยุธยา
ถนนลูกหลวง
ถนนกรุงเกษม
ถนนราชดำเนินนอก
ราชดฤณมัยสมาคม
ทำเนียบรัฐบาล
ถนนพิษณุโลก
ถนนนครปฐม
ถนนนครสวรรค์

ศิลป์แผ่นดิน ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม

วิจิตรบรรจงแห่งฝีมือช่างชาวบ้าน

นับจากสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ โดยเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเยี่ยมราษฎรในถิ่นทุรกันดารทั่วประเทศ ทรงตระหนักถึงความทุกข์ยากของประชาชนที่ไม่มีอาชีพเป็นหลักแหล่ง จึงทรงมีพระราชดำริให้ส่งเสริมงานอาชีพหัตถกรรมแก่ราษฎรและทรงรับประชาชนผู้ยากไร้เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพศิลปะต่าง ๆ เพื่อสงวนและรักษาไว้ ซึ่งงานอันเป็นเอกลักษณ์ทางศิลปะของชาติ

ต่อมา จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ก่อตั้งมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถขึ้น เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2519

พระที่นั่งอนันตสมาคม พระราชวังดุสิต
ถนนราชวิถี เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
โทรศัพท์ 0-2283-9411, 0-2283-9185
www.artsofthekingdom.com

ในปัจจุบัน มีการนำผลงานชิ้นสำคัญ ซึ่งเป็นงานช่างชั้นสูงจากฝีมือชาวบ้าน ผู้ได้รับการถ่ายทอดความรู้จากมูลนิธิอันเกิดจากพระเมตตาและพระวิริยอุตสาหะของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ มาจัดแสดงเป็นการถาวรในพระที่นั่งอนันตสมาคมจำนวนมาก เช่น บุษบกจตุรมุขพิมาน เรือพระที่นั่งจำลองศรีสุพรรณหงส์ สีวิกากาญจน์ ฉากจำหลักไม้ "ตำนานเพชรรัตน์" ห้องปีกแมลงทับ ฉากปัก "หิมพานต์" พระที่นั่งพุดตานถมทอง พระที่นั่งพุดตานคร่ำทอง ม้านิลมังกร ฉากเขียนสีบนพื้นทองเรื่อง "สุรินทร สุรอัปสร"

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ จะทรงทอดพระเนตรผลงานแต่ละชิ้นอย่างละเอียด โดยเฉพาะฉากปัก "หิมพานต์" ซึ่งปักจากไหมน้อย หักดิ้น แล่งเงิน-ทอง สอดไส้ไหมสีเลื่อมเงิน-ทอง และลูกปัด ลูกแก้วนานาสีแบบโบราณวิธี โดยปักหนุนตัวภาพอย่างที่นิยมกันในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงนับเป็นโอกาสอันดี สำหรับผู้ชื่นชอบความงดงามทางสถาปัตยกรรมและความวิจิตรบรรจงภายในองค์พระที่นั่ง พร้อมกับชื่นชมงานศิลปหัตถกรรมชั้นสูงไปด้วยกัน

อ.อินทร์บุรี
สิงห์บุรี
อ.บางระจัน
วัดพระนอนจักรสีห์
อนุสาวรีย์วีรชนค่ายบางระจัน
ลพบุรี
โครงการฟาร์มตัวอย่าง
บ้านยางกลาง
อ.ค่ายบางระจัน
อ.แสวงหา
พระพุทธไสยาสน์
อนุสาวรีย์นายดอก นายทองแก้ว
อ่างทอง
3454
สุพรรณบุรี
วัดป่าเลไลยก์
329
อ.ป่าโมก
วัดท่าสุทธาวาส
ศูนย์ตุ๊กตาชาววังบ้านบางเสด็จ
พระราชานุสาวรีย์สมเด็จพระสุริ
วัดใหญ่ชัยมงคล
3263
พระนครศรีอยุธยา
3260
3351
ศูนย์ศิลปาชีพบางไทร
พระราชวังบางปะอิน
อ.สองพี่น้อง
อ.บางไทร
อ.บางปะอิน
3422
3111
อ.ธัญบุรี
ปทุมธานี
3233
วิทยาลัยในวัง
มหาวิทยาลัย
มหิดลศาลายา
นครปฐม
พระที่นั่งอนันตสมาค
อ.นครไชยศรี
อ.พุทธมณฑล
3069
พระราชวัง
สนามจันทร์
กรุงเทพมหานคร
อ.สามพราน
3097
325
สมุทรปราการ

เส้นทางท่องเที่ยวที่ 2

อยุธยา - อ่างทอง

ศูนย์ศิลปาชีพบางไทร
ตำบลช้างใหญ่ อำเภอบางไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
โทรศัพท์ 0-3536-6252-4
โทรสาร 0-3536-6092
www.bangsaiarts.com

ศูนย์ศิลปาชีพบางไทร

ฝีมือช่างชาวบ้าน สืบสานงานศิลป์ชั้นครู

ด้วยพระราชปณิธานแรงกล้าที่จะยกระดับความเป็นอยู่ของพสกนิกรให้ดีขึ้น ตามรอยพระยุคลบาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และดำรงไว้ซึ่งงานศิลปะอันทรงคุณค่าของไทยมิให้สูญหายไป ศูนย์ศิลปาชีพบางไทร ภายใต้พระราชดำริในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ จึงกำเนิดขึ้นมา เพื่อเป็นแหล่งถ่ายทอด ฝึกสอนงานศิลปหัตถกรรมไทยกว่า 30 แขนงให้กับราษฎรผู้มีรายได้น้อย ชาวนา ชาวไร่ในท้องถิ่นทุรกันดาร แรงงานที่ขาดโอกาสทางการศึกษาและการฝึกอาชีพ มาเป็นแรงงานที่มีฝีมือเชิงช่างที่วิจิตรบรรจงแบบศิลปะระดับสูงในราชสำนัก เป็นที่ประจักษ์และร่ำลือแก่สายตาโลกมาแล้ว

ศูนย์ศิลปาชีพบางไทรเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นด้วยศิลปหัตถกรรม และสถาปัตยกรรมเรือนไทย 4 ภาค ศาลาพระมิ่งขวัญ อาคารขนาดใหญ่ทรงไทยประยุกต์ จัดแสดงนิทรรศการงานฝีมือชิ้นเยี่ยม และจำหน่ายผลิตภัณฑ์ฝีมือนักเรียนศิลปาชีพ ทั้งเครื่องแก้ว เซรามิก ผ้าทอ เครื่องจักสาน งานไม้ พระตำหนักในแบบสถาปัตยกรรมเรือนไทยโบราณ แวดล้อมด้วยไม้ดอกไม้ประดับและน้ำตกจำลอง มีสวนนกและวังปลาเพื่ออนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ภายในศูนย์ฯ ยังมีศูนย์เรียนรู้อาชีวอนามัยและความปลอดภัยในงานศิลปหัตถกรรมแห่งแรกของไทย อันเป็นจุดเริ่มต้นของการยกระดับการทำงานศิลปหัตถกรรมของไทยให้มีความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น และยังเป็น "ต้นแบบ" ศูนย์การเรียนรู้ด้านความปลอดภัยในงานศิลปหัตถกรรมแห่งแรกของโลกด้วย

ศูนย์ตุ๊กตาชาววังบ้านบางเสด็จ
ตำบลบางเสด็จ อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง
โทรศัพท์ 0-3566-2995
www.angthong.go.th

ศูนย์ตุ๊กตาชาววังบ้านบางเสด็จ
รังสรรค์ดินเหนียวสู่งานฝีมือชื่อเสียงระดับโลก

ชาวตำบลบางเสด็จ อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง ประสบความทุกข์ยากจากอุทกภัยสม่ำเสมอ จนวันที่ 28 เมษายน 2519 เมื่อสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้ตามเสด็จฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเยี่ยมราษฎร และทรงเห็นว่าพื้นที่ดังกล่าวมีดินที่เหมาะสมแก่การปั้นตุ๊กตาชาววัง จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งโครงการตุ๊กตาชาววังขึ้น จนถึงวันนี้ ชาวบางเสด็จได้สานต่อโครงการจนทำให้ตุ๊กตาจากดินเหนียวของไทยเป็นที่ชื่นชอบไปทั่วโลก

ตุ๊กตาชาววังมีกำเนิดในช่วงปลายสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยเป็นการทำเป็นของเล่นเฉพาะในกลุ่มข้าหลวงชาววัง จนต่อมาคุณข้าหลวงบางคนที่ออกมาอาศัยกับครอบครัวนอกวังริเริ่มทำตุ๊กตาชาววังออกขาย จึงเริ่มเป็นที่รู้จักของประชาชน

โครงการรื้อฟื้นวิชาการปั้นตุ๊กตาชาววังที่พระราชทานแก่ชาวบ้านบางเสด็จ ทำให้ที่นี่กลายเป็นแหล่งผลิตตุ๊กตาชาววังที่ใหญ่ที่สุดและมีชื่อเสียงแพร่หลายขจรขจายไปไกลทั่วโลก สร้างอาชีพเสริมเพิ่มพูนรายได้ให้แก่ราษฎรที่นี่มาตั้งแต่ปี 2519 และการปั้นตุ๊กตาที่บ่งบอกถึงคุณค่าแห่งศิลปวัฒนธรรมไทยได้เป็นอย่างดี

ศูนย์กลางการผลิตตุ๊กตาชาววังบ้านบางเสด็จ เป็นเรือนไทยทรงสูง ชื่อว่า "คุ้มสุวรรณภูมิ" ภายในวัดท่าสุทธาวาส ซึ่งจะมีการสาธิตการปั้นตุ๊กตาชาววัง ประดิษฐกรรมดินเหนียวอันสวยงามที่แสดงให้เห็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนและวัฒนธรรมประเพณีไทยต่าง ๆ เช่น การละเล่นของเด็กไทย วงมโหรีปี่พาทย์ ชุดท่วงท่าฤาษีดัดตน หรือรูปผลไม้ไทยหลากหลายชนิด ซึ่งล้วนแต่สวยงามน่ารักอย่างยิ่ง

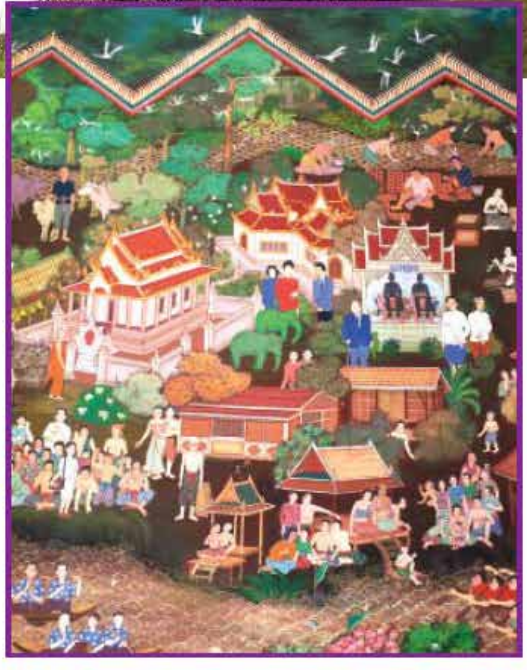

วัดท่าสุทธาวาส
ตำบลบางเสด็จ อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง
โทรศัพท์ 0-3572-6067
www.angthong.go.th

วัดท่าสุทธาวาส

เล่าขานตำนานสมเด็จพระนเรศวรมหาราช

วัดท่าสุทธาวาสเป็นวัดเก่าแก่ที่สร้างมาแต่สมัยอยุธยาตอนต้น ในเส้นทางเดินทัพของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช เนื่องด้วยชัยภูมิที่ลำน้ำบริเวณนี้ตื้นเขินมาก จนสามารถเดินข้ามได้สะดวกทุกฤดูกาล การทัพของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชเกือบทุกครั้ง จึงจะรวมพลแล้วเดินทัพข้ามแม่น้ำเจ้าพระยา ณ บริเวณนี้

แต่ในกาลปัจจุบัน วัดท่าสุทธาวาสอยู่ในทำเลซึ่งเสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัยใหญ่ จนทำให้ราษฎรประสบความเดือดร้อนเป็นอันมาก ทำให้วัดท่าสุทธาวาส ได้รับเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ตลอดจนพระบรมวงศานุวงศ์ในการเสด็จเยี่ยมราษฎรมาแล้วถึง 24 ครั้ง นับจากปี 2519 เป็นต้นมา

ในการทรงงานเพื่อช่วยเหลือประชาชนนั้นเอง ที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โปรดเกล้าฯ ให้บูรณะวัดท่าสุทธาวาส และโปรดเกล้าฯ ให้ช่างจากกรมศิลปากร ช่างจากในวัง อาจารย์ และนักเรียนมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ เขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังพระอุโบสถ ซึ่งงดงามโดดเด่นไม่เหมือนใคร

ภาพจิตรกรรมฝาผนังของวัดท่าสุทธาวาส ประกอบด้วย ภาพไตรภูมิ ภาพเรื่องมหาชนก ภาพลายรวงข้าว สัญลักษณ์ของจังหวัดอ่างทอง ภาพเรื่องสงครามยุทธหัตถี ภาพเรื่องเมืองอ่างทอง เรื่องตำบลบางเสด็จ และภาพครั้งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พระราชโอรส พระราชธิดา เสด็จประทับ ณ พระราชวังบางปะอิน เมื่อครั้งเกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ ปี 2516-2517 และภาพผลมะม่วง ฝีพระหัตถ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี บนฝาผนังอุโบสถอีกด้วย

โครงการฟาร์มตัวอย่างบ้านยางกลาง
ชัยชนะครั้งใหม่ของลูกหลานวีรบุรุษบางระจัน

เมื่อราษฎรจังหวัดอ่างทอง เดือดร้อนทุกข์ยากจากปัญหาอุทกภัยในปี 2549 สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงห่วงใยราษฎรที่ได้รับผลกระทบและไร้ที่อยู่อาศัย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จังหวัดอ่างทอง สร้างศาลาอเนกประสงค์สำหรับเป็นที่พักและจัดทำโครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริ ขึ้น เพื่อช่วยให้ราษฎรที่ประสบอุทกภัยได้มีงานทำและเรียนรู้การพัฒนาอาชีพ

โครงการฟาร์มตัวอย่างบ้านยางกลาง
หมู่ 3 บ้านยางกลาง ตำบลสีบัวทอง
อำเภอแสวงหา จังหวัดอ่างทอง
โทรศัพท์ 08-1809-9127
www.angthong.go.th

จนปัจจุบัน ฟาร์มตัวอย่างแห่งนี้ได้พัฒนาจากการเป็นพื้นที่เพาะปลูกเพื่อบรรเทาทุกข์มาเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงปฏิบัติด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมครัวเรือน ให้มีผลผลิตจำนวนมากอย่างถูกหลักวิชาการและปลอดภัยต่อสุขภาพเป็นแหล่งผลิตอาหารและธนาคารอาหารชุมชน (Food Bank) ที่ผลิตอาหารปลอดภัย ราคาถูก หาซื้อได้ในท้องถิ่น และขยายผลไปสู่การค้าโดยไม่มุ่งเน้นผลกำไร

นอกจากนี้ภายในฟาร์มตัวอย่างยังมีกิจกรรมเพื่อความรู้อีกมากมาย โรงเรือนเพาะเห็ด ฟาร์มเลี้ยงสัตว์ โรงงานเซรามิก สวนป่าไม้ตัวอย่าง ศูนย์ถ่ายทอดวิชาการป่าไม้ที่แสดงรูปแบบการอนุรักษ์ดินและน้ำ แปลงสาธิตระบบวนเกษตร ป่าไม้ 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง แหล่งผลิตอาหารป่า และสาธิตการจัดการผลผลิตที่ได้จากสวนป่า

ดังนั้น ฟาร์มแห่งนี้เป็นสถานที่เรียนรู้เพื่อการพัฒนาอาชีพของประชาชนจำนวนมากที่เข้ามาเยี่ยมชมในแต่ละปี เป็นศูนย์เรียนรู้ฟาร์มตัวอย่างของภาคกลาง ที่ชาวอ่างทองมีความภาคภูมิใจกับความมุมานะต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ ทั้งทางธรรมชาติและทางสังคมจนมาสู่ความยั่งยืน ด้วยจิตใจเข้มแข็ง ไม่ต่างไปจากวีรกรรมของบรรพบุรุษผู้เสียสละ ประกอบคุณประโยชน์ยิ่งใหญ่แก่ผืนแผ่นดินไทยในการทำศึกกับพม่า ณ ค่ายบางระจัน

เส้นทางท่องเที่ยวที่ 3

นครปฐม - ราชบุรี

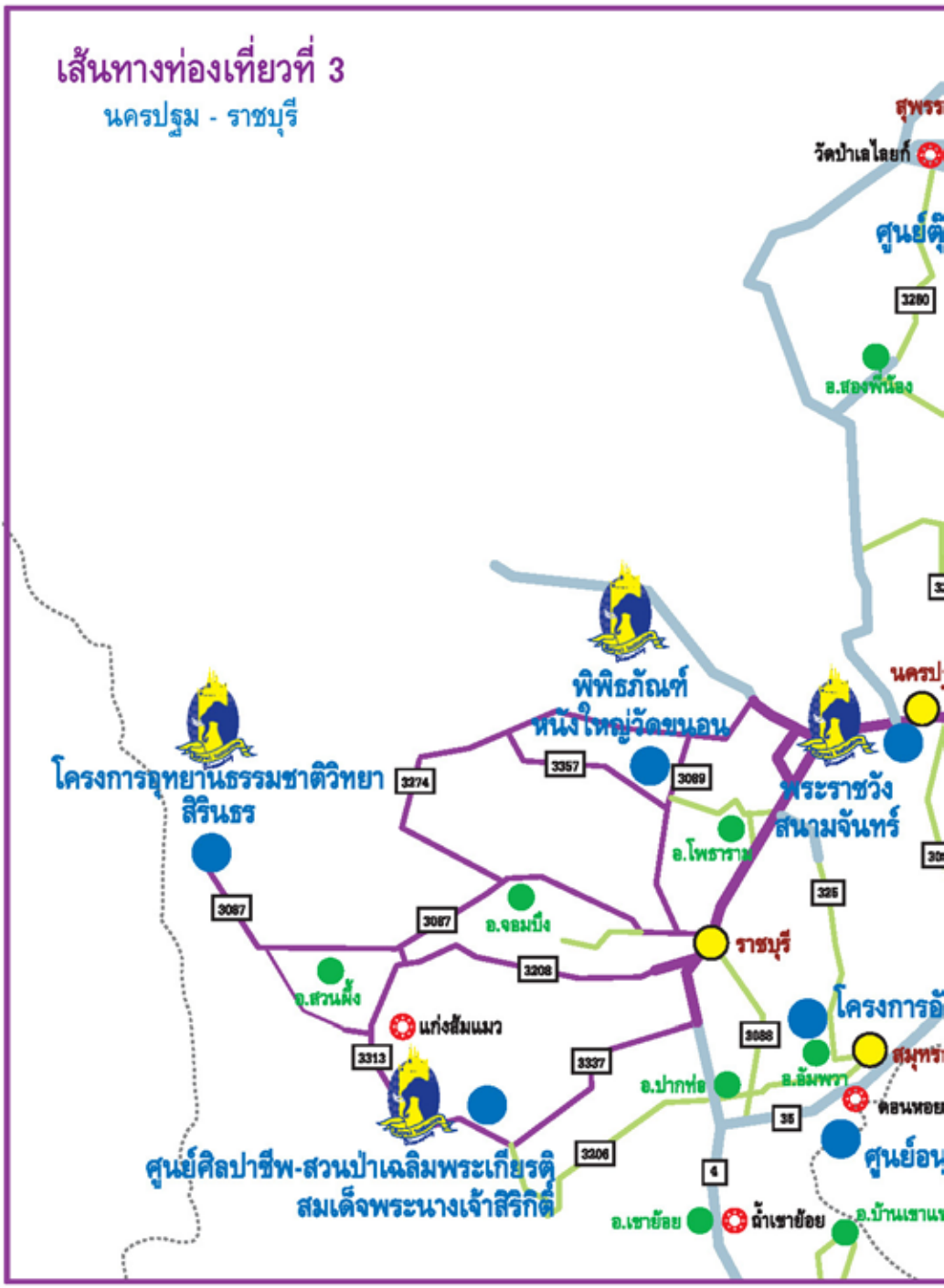

อ่างทอง
อ.แก่งคอย
สระบุรี
พระพุทธฉาย
น้ำตกสามหลั่น
3222
3454
329
อ.ป่าโมก
วัดท่าสุทธาวาส
พระราชานุสาวรีย์สมเด็จพระยุริโยทัย
วัดใหญ่ชัยมงคล
พระนครศรีอยุธยา
3351
3263
ศูนย์ศิลปาชีพบางไทร
พระราชวังบางปะอิน
อ.บางไทร
อ.บางปะอิน
3422
3111
อ.องครักษ์
306
3369
อ.ธัญบุรี
ปทุมธานี
วิทยาลัยในวัง
มหาวิทยาลัย
มหิดลศาลายา
3481
พระที่นั่งอนันตสมาคม
อ.นครไชยศรี
อ.พุทธมณฑล
304
ฉะเชิงเทรา
กรุงเทพมหานคร
อ.สามพราน
304
สมุทรสาคร
สมุทรปราการ
316
มพวาชัยพัฒนานุรักษ์
สงคราม
ชลบุรี
หลอด
อ่างศิลา
เขาสามมุก
หาดบางแสน
รักษ์ป่าชายเลนคลองโคน
หลม

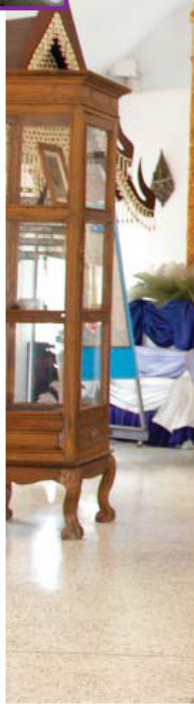

วิทยาลัยในวัง
งานศิลป์งามวิจิตร อนุรักษ์มรดกไทย

งานช่างสิบหมู่ เป็นหัวใจของงานศิลปกรรมและหัตถกรรมไทย ที่สร้างสรรค์ความสวยงามประณีตบรรจง บ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของความเป็นไทยมาแต่โบราณ แต่ผู้มีฝีมือและความรู้ความชำนาญวิชาช่างสิบหมู่กลับมีจำนวนน้อย หากไม่มีการถ่ายทอดหรือฝึกวิชาช่างสิบหมู่ให้แก่อนุชนรุ่นหลังแล้ว ย่อมยากที่จะรักษาศิลปวัฒนธรรมที่มีคุณค่ายิ่งของไทยให้ดำรงอยู่ได้อีกต่อไป

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จึงพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ จัดตั้งโครงการศึกษาวิชาช่างสิบหมู่ขึ้น ภายในพระบรมมหาราชวัง เมื่อปี 2530 เพื่อรักษามรดกทางศิลปะของชาติ และสนองพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในการส่งเสริมความรู้ด้านอาชีพแก่ประชาชนที่ตั้งใจจริง มีศรัทธาที่จะขวนขวายหาความรู้เป็นวิชาชีพใส่ตน แต่ประสบปัญหา ไม่มีความรู้พื้นฐานและทุนทรัพย์เพียงพอ

ปัจจุบันวิทยาลัยในวัง ซึ่งจัดสอนวิชาช่างสิบหมู่ อันได้แก่ ช่างเขียน ช่างแกะ ช่างสลัก ช่างปั้น ช่างหุ่น ช่างรัก ช่างปูน ช่างบุ ช่างหล่อ และช่างกลึง เป็นแหล่งเรียนรู้ของเยาวชนและเยาวชนด้อยโอกาส จนสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพผลิตสินค้าหัตถกรรมไทยชั้นสูงจำหน่ายในที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ และส่งออกไปยังต่างประเทศ นอกจากนี้วิทยาลัยในวัง ยังจัดสอนวิชาชีพสตรี เช่น งานดอกไม้ ขนมและอาหารแก่ประชาชนทั่วไปในวันสุดสัปดาห์ จนเกิดอาชีพผลิตขนมและของว่างต่าง ๆ จำหน่ายในห้างสรรพสินค้าชั้นนำทั่วไปอีกด้วย

วิทยาลัยในวัง (ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกาญจนาภิเษก)
ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม
โทรศัพท์ 0-2431-3623 โทรสาร 0-2431-3624
www.nfe.go.th/0415

พระราชวังสนามจันทร์
ถนนราชมรรคาใน ตำบลพระปฐมเจดีย์
อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม
โทรศัพท์ 0-3424-4236-7
www.nokhonpathom.go.th

พระราชวังสนามจันทร์
มนต์เสน่ห์ความงามและกลิ่นอายประวัติศาสตร์

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระตำหนักที่ประทับสำหรับแปรพระราชฐานขึ้น ณ บริเวณเนินประสาท ห่างจากพระปฐมเจดีย์ไปทางตะวันตก 2 กิโลเมตร ด้วยทรงโปรดความเป็นแหล่งศิลปวัฒนธรรม ศาสนา และความสงบร่มเย็นของเมืองนครปฐม อีกทั้งยังมีพระราชดำริให้เป็นฐานที่มั่นเตรียมพร้อม หากประเทศเกิดวิกฤตการณ์ขึ้น เพราะพระราชวังสนามจันทร์ตั้งอยู่ในชัยภูมิที่เหมาะสม และยังทรงใช้เป็นสถานที่สำหรับซ้อมรบเสือป่าด้วย

พระราชวังสนามจันทร์ ตั้งอยู่บนพื้นที่ 888 ไร่ ภายในพระราชวัง ประกอบไปด้วยพระที่นั่งและพระตำหนักอันวิจิตรตระการตามากมาย เช่น พระตำหนักชาลีมงคลอาสน์ พระตำหนักมารีราชรัตบัลลังก์ พระตำหนักทับแก้ว พระตำหนักทับขวัญ พระที่นั่งพิมานปฐม พระที่นั่งอภิรมย์ฤดี พระที่นั่งวัชรีรมยา พระที่นั่งสามัคคีมุขมาตย์ เทวาลัยคเณศร์ เรือนทับเจริญ เรือนพระธเนศวร เรือนพระยานนทิการ และยังมีอนุสาวรีย์ย่าเหลซึ่งมีชื่อเสียงโด่งดังประดิษฐานอยู่ด้วย

จวบจนถึงวันนี้ พระราชวังสนามจันทร์ยังคงเสน่ห์ความงดงาม พร้อมด้วยกลิ่นอายแห่งประวัติศาสตร์ที่ยังคงคละคลุ้งอยู่ รอคอยให้นักเดินทางท่องเที่ยวและผู้สนใจประวัติศาสตร์ของชาติได้เดินทางไปสัมผัส

พิพิธภัณฑ์หนังใหญ่วัดขนอน
ตำบลสร้อยฟ้า อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
โทรศัพท์ 0-3223-3386 โทรสาร 0-3235-4272
www.ratchburi.com

พิพิธภัณฑ์หนังใหญ่วัดขนอน จังหวัดราชบุรี

สมบัติวัฒนธรรมไทย ที่ได้รางวัลระดับโลก

หนังใหญ่ เป็นการละเล่นขั้นสูง สมบัติทางวัฒนธรรมไทย ที่รวมศิลปะทรงคุณค่าไว้หลายแขนง ทั้งการออกแบบลวดลายไทยเชิงจิตรกรรม ฝีมือแกะสลักที่ประณีต นาฏศิลป์การละครประกอบบทพากย์ บทขับร้องและดนตรีปี่พาทย์ ซึ่งให้อรรถรสทางศิลปะอย่างสมบูรณ์ หนังใหญ่ซึ่งมีมาตั้งแต่ครั้งกรุงสุโขทัย จึงมีคุณค่าทางศิลปะที่แสดงถึงอัจฉริยภาพของบรรพบุรุษไทยได้เป็นอย่างดี

วัดขนอน ได้เริ่มจัดสร้างหนังใหญ่ขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รวม 9 ชุด มีตัวหนังทั้งหมด 313 ตัว เป็นสมบัติที่วัดรักษาสืบทอดมา เป็นเพียงวัดเดียวที่มีมหรสพเป็นของวัด มีตัวหนังและคณะหนังใหญ่ที่สมบูรณ์อยู่ในความอุปถัมป์ของวัดสืบทอดมาถึงทุกวันนี้ และมีการนำหนังใหญ่วัดขนอนไปแสดงเผยแพร่ทั้งในประเทศและต่างประเทศหลายครั้ง

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเห็นคุณค่าการแสดงและศิลปะหนังใหญ่ จึงทรงมีพระราชดำริให้ทางวัดอนุรักษ์หนังใหญ่นี้ไว้ และจัดทำหนังใหญ่ชุดใหม่ขึ้นแสดงแทน

พิพิธภัณฑ์หนังใหญ่วัดขนอน ลักษณะเป็นเรือนไทย เก็บรักษาหนังใหญ่ทั้ง 313 ตัว ที่อยู่ในสภาพสมบูรณ์ ส่วนใหญ่เป็นตัวละครเรื่องรามเกียรติ์ ชุดหนุมานถวายแหวน ชุดสหัสสกุมาร และเผากรุงลงกา และชุดศึกอินทรชิตครั้งที่ 1 รวมทั้งจัดนิทรรศการ แสดงประวัติความเป็นมา การแกะสลักตัวหนังใหญ่ และการแสดงเชิดหนังใหญ่ทุกวันเสาร์

การอนุรักษ์หนังใหญ่ของวัดขนอน ทำให้ได้รับการยกย่องให้เป็น 1 ใน 6 ชุมชนดีเด่นของโลกที่มีผลงานในการอนุรักษ์ฟื้นฟูมรดกวัฒนธรรมเชิงนามธรรม จากศูนย์วัฒนธรรมแห่งเอเชียและแปซิฟิกเพื่อยูเนสโก ACCU: Asia-Pacific Cultural Centre for UNESCO

อุทยานธรรมชาติวิทยาสิรินธร

ผืนป่าแห่งองค์ความรู้

เมื่อสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรสภาพพื้นที่ป่าของเทือกเขาตะนาวศรี ที่บ้านห้วยผาก ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี และทรงพบว่า พื้นที่ป่าแห่งนี้ เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูงมาก จึงทรงมีพระราชดำริให้ดำเนินการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่า ตามแนวทาง "ปลูกป่าแบบไม่ปลูก" ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และทรงตั้งเป็น "อุทยานธรรมชาติวิทยาสิรินธร"

ภายในอุทยานฯ ประกอบด้วย "ศาลาข้อมูลธรรมชาติวิทยา" ซึ่งรวบรวมข้อมูลทางสังคมศาสตร์ กายภาพ และชีวภาพของอุทยานฯ จัดแสดงในรูปแบบนิทรรศการ สิ่งพิมพ์ วีดิทัศน์ และห้องสมุดสำหรับค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมไว้บริการ

ผู้มาเยือนยังจะได้สัมผัสกับ "เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ" 2 เส้นทาง ซึ่งจะได้พบทั้งธารน้ำร้อน น้ำตก สาธิตการทำเหมืองดีบุก แหล่งพันธุ์ไม้ที่สำคัญ ที่รายล้อมด้วยธรรมชาติสองข้างทาง และโครงการค่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา จัดขึ้นสำหรับโรงเรียนหรือผู้ที่สนใจเป็นหมู่คณะ เพื่อการศึกษาความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของป่าดงดิบที่อยู่ใกล้กรุงเทพฯ ที่สุด

นอกจากนี้ ยังมีร้านจำหน่ายหนังสือพระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ของที่ระลึก ตลอดจนผลิตภัณฑ์ในโครงการส่งเสริมอาชีพตามพระราชดำริด้วย

ผืนป่าแห่งนี้ จึงเป็นเหมือนสถานที่ที่รวบรวมองค์ความรู้ด้านทรัพยากรธรรมชาติอันทรงคุณค่า ด้วยพลังดึงดูดของธรรมชาติที่น่าสนใจและองค์ความรู้มากมายที่หลอมรวมอยู่ในแหล่งเดียวกัน

โครงการอุทยานธรรมชาติวิทยาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
254 หมู่ 7 บ้านห้วยผาก อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
โทรศัพท์ 08-6172-4232, 0-2281-3921, 0-2282-6511
(สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี สวนจิตรลดา)

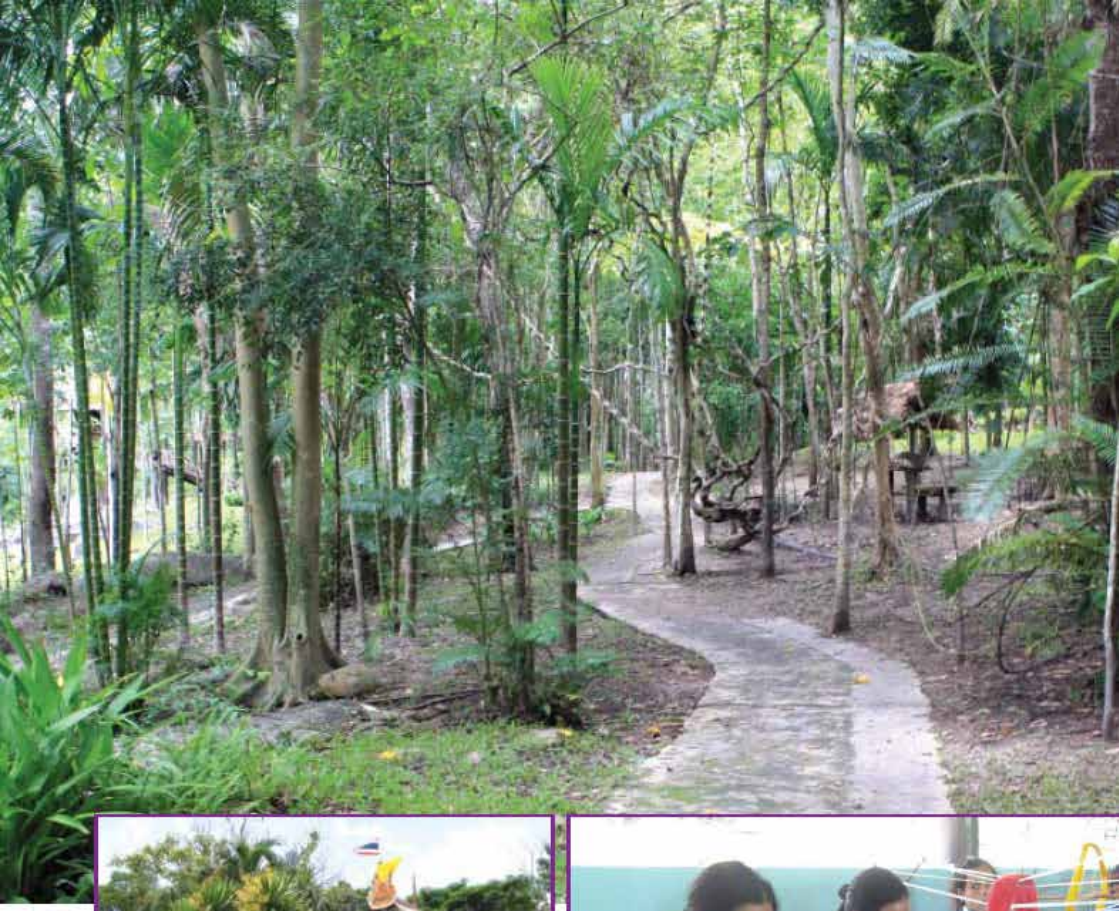

ศูนย์ศิลปาชีพ-สวนป่าเฉลิมพระเกียรติ
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
โทรศัพท์ 0-2561-487 โทรสาร 0-2940-6058

ศูนย์ศิลปาชีพ-สวนป่าเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ งานศิลปาชีพ เสริมความมั่นคงชายแดน

จากพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ให้พัฒนาการทำมาหากินของราษฎรที่อยู่ตามแนวชายแดน โดยเฉพาะในเขตจังหวัดราชบุรี ให้ทำเกษตรอย่างมีความรู้ มีการฝึกทอผ้าไหมศิลปะของชาวกะเหรี่ยง และการทำเครื่องปั้นดินเผาเป็นศิลปะแบบพื้นเมือง

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงสืบสานพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตราษฎรในพื้นที่ โดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งโครงการศิลปาชีพขึ้นในศูนย์ศึกษาพรรณไม้ป่าสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ เพื่อช่วยเหลือราษฎร ซึ่งเป็นคนไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงให้มีอาชีพเสริม หลังการเก็บเกี่ยวพืชไร่ และเพื่อลดการล่าสัตว์ การบุกรุกพื้นที่ป่า ซึ่งในปัจจุบันกลุ่มศิลปาชีพที่สำคัญในศูนย์ศึกษาพรรณไม้ป่าสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ คือ การจักสาน การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม การทอผ้าไหมพื้นเมือง และการทำเครื่องปั้นดินเผา ที่เป็นศิลปะแบบพื้นบ้านในท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์ของตนเอง

นอกจากนี้ ยังทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งธนาคารข้าว ธนาคารโค การเลี้ยงปลา เป็ดเทศ การดำเนินงานเกษตรตามแนวทางทฤษฎีใหม่ เพื่อเป็นแบบอย่างของการพัฒนาอาชีพของราษฎรในพื้นที่โครงการ การฝึกอบรมราษฎรอาสาพิทักษ์ป่า เพื่อทำหน้าที่พิทักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติให้กับแผ่นดิน และดูแลปกป้องแนวเขตประเทศในฐานะหมู่บ้านยามชายแดนที่เข้มแข็ง และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยจัดเป็นสวนพฤกษศาสตร์ สวนรวบรวมพันธุ์ไม้ ศูนย์วนเกษตร เพื่อเป็นแปลงสาธิตให้ความรู้ด้านการพัฒนาอาชีพการเกษตร เพื่อให้เกษตรกรได้เรียนรู้ และนำไปใช้ในที่ดินของตนเองได้

เส้นทางท่องเที่ยวที่ 4

สมุทรสงคราม

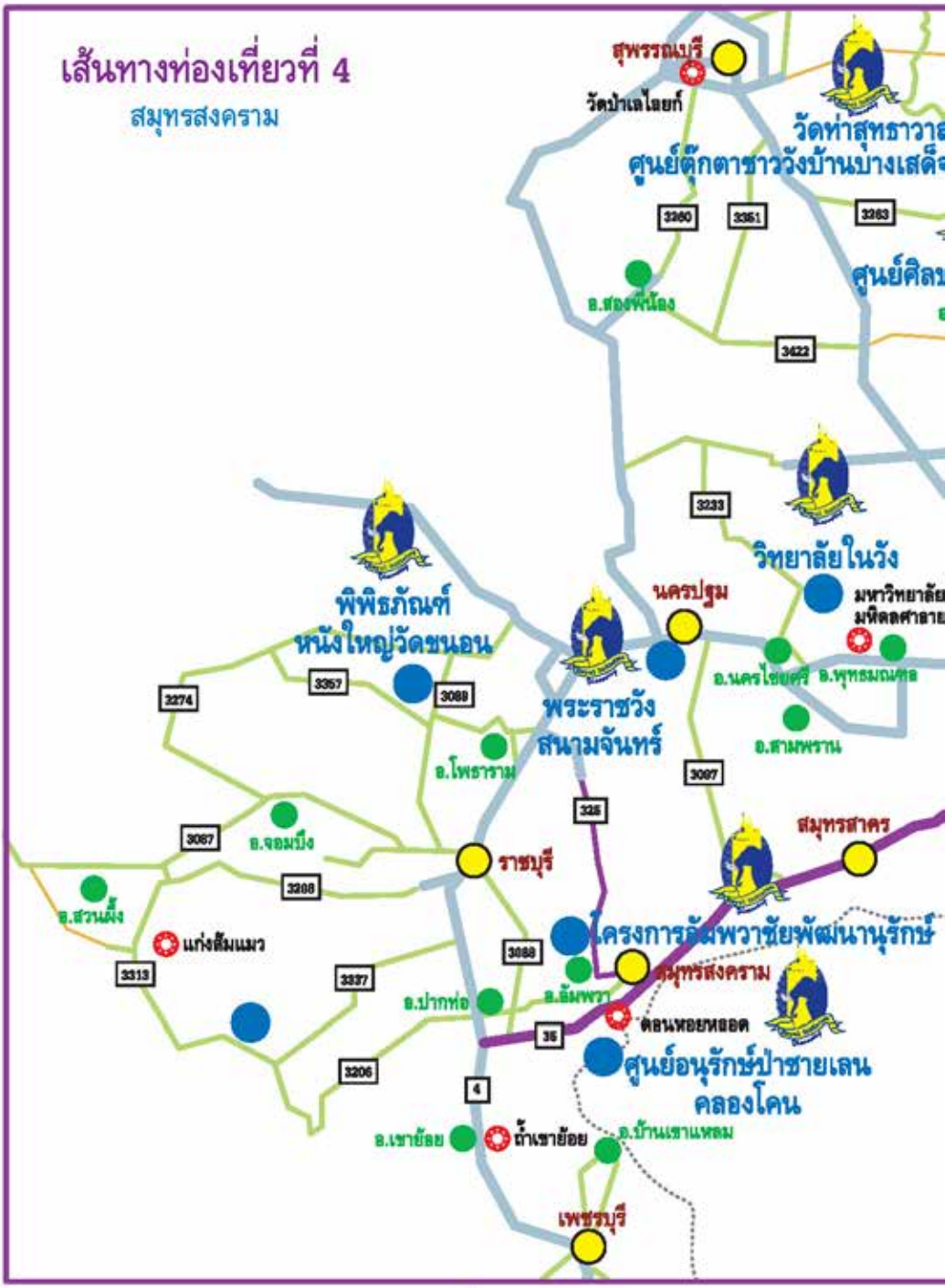

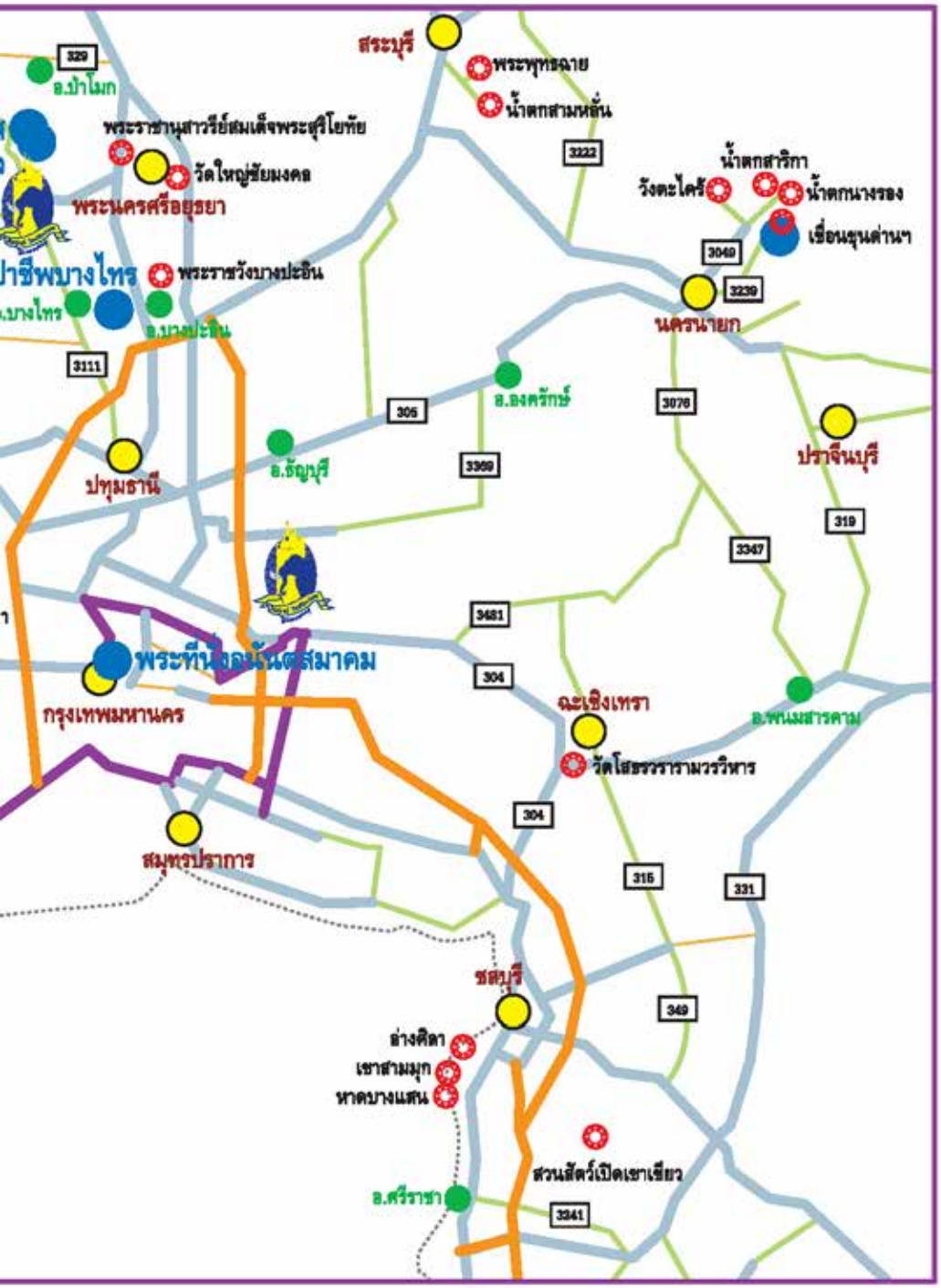
สระบุรี
พระพุทธฉาย
น้ำตกสามหลั่น
329
อ.ป่าโมก
พระราชานุสาวรีย์สมเด็จพระสุริโยทัย
วัดใหญ่ชัยมงคล
พระนครศรีอยุธยา
3222
น้ำตกสาริกา
วังตะไคร้
น้ำตกนางรอง
เขื่อนขุนด่านฯ
3049
3239
นครนายก
ปาชีพบางไทร
พระราชวังบางปะอิน
อ.บางไทร
อ.บางปะอิน
3111
305
อ.องครักษ์
3076
ปราจีนบุรี
ปทุมธานี
อ.ธัญบุรี
3369
319
3347
3481
พระที่นั่งอนันตสมาคม
304
กรุงเทพมหานคร
ฉะเชิงเทรา
อ.พนมสารคาม
วัดโสธรวรารามวรวิหาร
304
สมุทรปราการ
315
331
ชลบุรี
349
อ่างศิลา
เขาสามมุก
หาดบางแสน
สวนสัตว์เปิดเขาเขียว
อ.ศรีราชา
3341

อัมพวาชัยพัฒนานุรักษ์

อนุรักษ์วิถีชีวิตไทย ที่ดำรงอยู่คู่สายน้ำ

"อัมพวา" เป็นชุมชนที่ดำรงชีวิตอยู่คู่กับสายน้ำมาแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา และเคยเป็นศูนย์กลางการค้าขายทางน้ำที่คับคั่ง มีตลาดน้ำ เรือนแพ บ้านเรือนทั้งสองฝั่งคลอง มีสวนไม้ผลและพืชผักที่มีชื่อเสียง ที่ยังหลงเหลือร่องรอยวิถีชีวิตของชุมชนชาวอัมพวาปรากฏให้ได้เห็นอยู่

ด้วยคุณค่าที่ควรแก่การอนุรักษ์นี้เอง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จึงมีพระราชดำริให้มูลนิธิชัยพัฒนา นำที่ดินที่มีผู้น้อมเกล้าฯ ถวาย ซึ่งประกอบด้วยสวนผลไม้ เรือนแถวไม้ริมคลองอัมพวาและบ้านพักอาศัยมาดำเนินการพัฒนา และอนุรักษ์วิถีชีวิต วัฒนธรรมพื้นบ้านที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นไว้ โดยน้อมนำหลักการพัฒนาในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

โครงการอัมพวาชัยพัฒนานุรักษ์ มูลนิธิชัยพัฒนา
185-191 ถนนประชาอุทิศ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม
โทรศัพท์ 0-3475-2199 www.amphawanurak.com

เรื่อง "ภูมิสังคม" และ "เศรษฐกิจพอเพียง" เป็นแนวทางในการดำเนินการ เน้นการมีส่วนร่วมกับชุมชนอัมพวาในการประกอบอาชีพ และกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และพระราชทานชื่อว่า "โครงการอัมพวาชัยพัฒนานุรักษ์"

ในพื้นที่โครงการ มีกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวมากมาย เช่น สวนสาธิตเกษตรเพื่อการเรียนรู้ ร้านค้าจากชุมชนอัมพวา ลานวัฒนธรรมนาคะวะรังค์ เพื่อกิจกรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น วิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำกลอง ร้านอาหารพื้นบ้านบรรยากาศโบราณ ห้องนิทรรศการชุมชนจัดแสดงนิทรรศการเกี่ยวกับวัฒนธรรม วิถีชีวิตชุมชนแม่กลองและอัมพวา

ความร่วมมือร่วมใจระหว่าง "โครงการอัมพวาชัยพัฒนานุรักษ์" และชาวอัมพวาทุกคน ทำให้ชุมชนนี้อยู่ได้อย่างเข้มแข็ง ยั่งยืนและมีความสุข ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคม

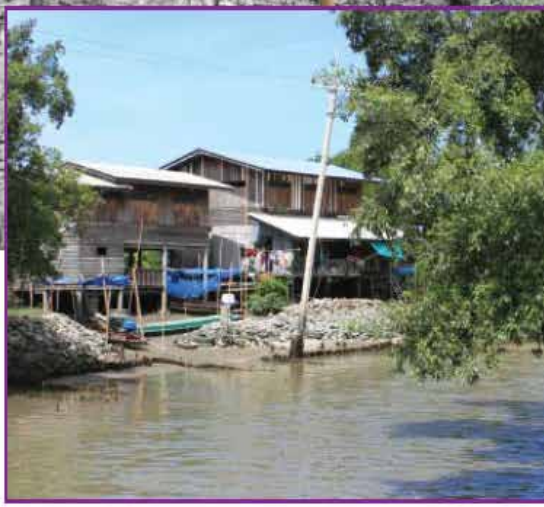

ศูนย์อนุรักษ์ป่าชายเลนคลองโคน
1/3 หมู่ 3 ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง
จังหวัดสมุทรสงคราม
โทรศัพท์ 0-3473-1188, 08-6177-7942, 08-9746-8803
www.klongkhonemangrove.com

ป่าชายเลนคลองโคน
คืนชีวิตแก่ผู้ตกทุกข์ได้ยาก

ป่าชายเลนคลองโคน เคยถูกบุกรุกทำลายจนกระทั่งหมดสภาพป่าชายเลน สูญเสียความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลใกล้ชายฝั่ง รวมทั้งสัตว์น้ำ จนอาชีพประมงไม่สามารถเลี้ยงชีวิตให้อยู่รอดได้ หนุ่มสาววัยทำงานต้องแยกย้ายกันไปประกอบอาชีพที่อื่น

ในปี 2534 ชาวบ้านในพื้นที่จึงเกิดความคิดปลูกป่าชายเลนขึ้น เพื่อฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ให้เหมือนกาลก่อน แต่ก็ต้องประสบปัญหาสารพัดในช่วง 3 ปีแรก เพราะขาดความรู้ในการคัดเลือกพันธุ์ไม้ การดูแลหลังการปลูก และความไม่ร่วมมือของบางคน

แต่แล้วด้วยพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเห็นความสำคัญของการฟื้นฟูป่าชายเลนคลองโคน ได้เสด็จพระราชดำเนินมาทรงปลูกป่าชายเลนที่นี่ถึง 5 ครั้ง ระหว่างปี 2540-2547 ทำให้ปัจจุบันพื้นที่ป่าชายเลนบ้านคลองโคนกลับมาอุดมสมบูรณ์อีกครั้ง มีสัตว์น้ำชายฝั่งมากมาย อาชีพประมงของคนในพื้นที่สามารถเลี้ยงชีวิตได้อย่างพอเพียง แรงงานที่โยกย้ายไปทำงานที่อื่น กลับมาทำมาหากินที่บ้านเกิด ครอบครัวกลับมาอยู่พร้อมหน้ากัน ชาวบ้านในพื้นที่มีอาชีพหลากหลายที่จะเลี้ยงตัวเองได้ บางส่วนรวมตัวกันเป็นกลุ่มอาชีพตามความถนัด เช่น กลุ่มชาวเรือ กลุ่มทำอาหาร กลุ่มกระเตง (บ้านพักกลางทะเลที่เฝ้าฟาร์มหอย) กลุ่มบริการนั่งเรือลุยเลนดูการเก็บหอยแครง ปลูกต้นลำพูฟื้นฟูป่าชายเลน ชมดอนหอยหลอด เป็นต้น ตามมาด้วยการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่จะมาเที่ยวและค้างคืนบนกระเตงกลางทะเล

ป่าชายเลนคลองโคน ในปัจจุบันจึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่สำคัญของจังหวัดสมุทรสงคราม ที่รวมเอาความสนุกไว้พร้อมกับสาระความรู้และการอนุรักษ์ป่าชายเลนให้ยั่งยืนตลอดไป

เส้นทางท่องเที่ยวที่ 5
เพชรบุรี - ประจวบคีรีขันธ์
นครปฐม
อ.นครไชยศรี
อ.พุทธมณฑล
กรุงเทพมหานคร
อ.โพธาราม
3097
325
อ.จอมบึง
ราชบุรี
สมุทรสาคร
3208
โครงการอัมพวาชัยพัฒนานุรักษ์
3088
สมุทรสงคราม
3337
อ.ปากท่อ
อ.อัมพวา
ดอนหอยหลอด
35
ศูนย์อนุรักษ์ป่าชายเลนคลองโคน
3206
4
อ.เขาย้อย
ถ้ำเขาย้อย
อ.บ้านเขาแหลม
เพชรบุรี
โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อม
แหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
เขาวัง
วัดเขาบันไดอิฐ
3177
หาดเจ้าสำราญ
อ.ท่ายาง
อ.แก่งกระจาน
3499
3174
เขื่อนแก่งกระจาน
3410
หาดปึกเตียน
3432
อ.ชะอำ
หาดชะอำ
ศูนย์สาธิตสหกรณ์
โครงการหุบกะพง
อุทยานสิ่งแวดล้อมนานาชาติสิรินธร
พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน
4
พระราชวังไกรกังวล
เขาตะเกียบ
อ.หัวหิน
สวนสน
เขาเต่า
อ.ปราณบุรี
ศูนย์การเรียนรู้ระบบนิเวศป่าชายเลนสิรินาถ

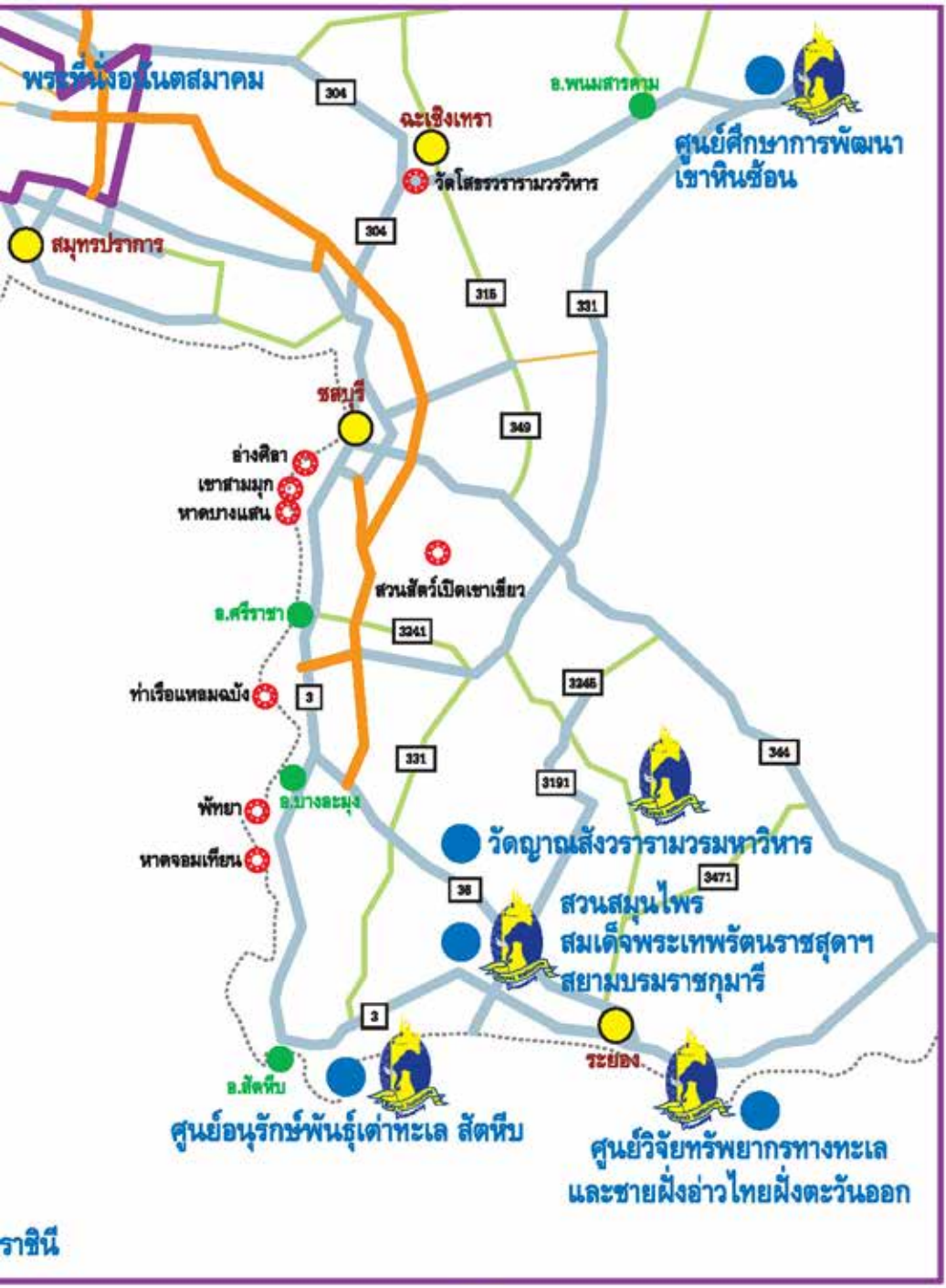
พระที่นั่งอนันตสมาคม
304
ฉะเชิงเทรา
อ.พนมสารคาม
ศูนย์ศึกษาการพัฒนา
เขาหินซ้อน
วัดโสธรวรารามวรวิหาร
สมุทรปราการ
304
315
331
ชลบุรี
349
อ่างศิลา
เขาสามมุก
หาดบางแสน
สวนสัตว์เปิดเขาเขียว
อ.ศรีราชา
3241
3246
ท่าเรือแหลมฉบัง
3
331
344
3191
พัทยา
อ.บางละมุง
หาดจอมเทียน
วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร
3471
38
สวนสมุนไพร
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี
3
ระยอง
อ.สัตหีบ
ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล สัตหีบ
ศูนย์วิจัยทรัพยากรทางทะเล
และชายฝั่งอ่าวไทยฝั่งตะวันออก
ราชินี

โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

จากน้ำเสียสู่น้ำใส ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ

ศูนย์กลางการเรียนรู้เรื่องการบำบัดขยะและน้ำเสียจากชุมชน และการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมตามแนวพระราชดำริด้วยเทคโนโลยีง่าย ๆ ไม่สลับซับซ้อน ทุกคนทำได้ ค่าใช้จ่ายต่ำและให้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ

แนวพระราชดำรินี้ เป็นที่มาของ "โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ" อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งเริ่มดำเนินการวิจัย ทดลองศึกษาความเป็นไปได้ในปี 2535 จนกระทั่งทำการทดลองประสิทธิภาพและสร้างแบบจำลองระบบบำบัดน้ำเสียและการกำจัดขยะสำเร็จในปี 2542 โดยมีรูปแบบการบำบัดน้ำเสียด้วยวิธีการต่าง ๆ คือ การบำบัดน้ำเสียด้วยระบบพื้นที่ชุ่มน้ำเทียม โดยการทำแปลงหรือเก็บกัก

โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ย
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ตำบลแหลมผักเบี้ย อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี
โทรศัพท์ 0-2579-2116 , 0-2579-3473
www.lerd.net

น้ำเสีย และใช้กกจันทบูรณ์และธูปฤาษี ช่วยบำบัดน้ำเสีย การบำบัดน้ำเสียด้วยระบบพืชกรองน้ำเสีย โดยใช้ธูปฤาษี กกจันทบูรณ์และหญ้าแฝกอินโดนีเซียช่วยในการบำบัดน้ำเสีย การบำบัดน้ำเสียด้วยระบบบำบัดน้ำเสีย เป็นระบบบำบัดแบบพึ่งพาธรรมชาติ โดยอาศัยจุลินทรีย์ย่อยสลายสารอินทรีย์ในน้ำเสีย การบำบัดน้ำเสียด้วยระบบหญ้ากรองน้ำเสีย เป็นการบำบัดโดยใช้หญ้าอาหารสัตว์ คือ หญ้าสตาร์ หญ้าคาลลา และหญ้าโคสครอส และการบำบัดน้ำเสียด้วยระบบแปลงพืชป่าชายเลน โดยการทำแปลงเก็บกักน้ำทะเลและน้ำเสียแล้วปลูกป่าชายเลนด้วยต้นโกงกางและแสม

โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ย ยังศึกษาวิจัยเทคโนโลยีการจัดการขยะมูลฝอย โดยวิธีการทำปุ๋ยหมักจากขยะ ด้วยการฝังกลบในกล่องและบ่อคอนกรีต แล้วอาศัยหลักการธรรมชาติช่วยธรรมชาติ ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในครัวเรือนและชุมชนต่าง ๆ

แหลมผักเบี้ยในวันนี้ จึงเป็นศูนย์ต้นแบบการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพ ท่ามกลางทิวทัศน์ชายทะเลที่งดงาม เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว

ศูนย์สาธิตสหกรณ์โครงการหุบกะพง
จากความยากไร้ถึงที่สุด สู่ชีวิตมั่นคงแนวสหกรณ์

ปี 2507 ในขณะที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินทรงเยี่ยมราษฎรในพื้นที่ใกล้เคียงพระราชวังไกลกังวล ทรงพบว่าชาวสวนผักชะอำมีความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพ จึงพระราชทานเงินยืมจำนวน 300,000 บาท แต่ความขัดสนในการประกอบอาชีพ ทำให้บุคคลเหล่านั้นไม่สามารถถวายคืนได้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงมีพระราชดำริให้จัดหาพื้นที่เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรเหล่านั้น และดำเนินการจนสามารถพัฒนาอาชีพของตนได้อย่างยั่งยืน เป็นสหกรณ์การเกษตรหุบกะพง ในปัจจุบัน

ที่ดินบริเวณหุบกะพง อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ที่นำมาจัดสรรแก่เกษตรกรนั้นทำมาหากินไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร เนื่องจากสภาพที่ดินส่วนใหญ่เป็นดินเลว ขาดแคลนน้ำ

ศูนย์สาธิตสหกรณ์โครงการหุบกะพง
หมู่ 8 ตำบลเขาใหญ่ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี
โทรศัพท์ 0-3247-1100, 0-3247-1543 โทรสาร 0-3247-1543
www.hupkapong.com

การพัฒนาจึงดำเนินการพร้อม ๆ กันทั้งในด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ พัฒนาดิน และแสวงหาพืชและสัตว์ที่เหมาะสมกับการเพาะเลี้ยงในพื้นที่

ถึงวันนี้ หุบกะพง เป็นศูนย์สาธิตและทดลองการเกษตร เพื่อศึกษาการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเกษตรในพื้นที่แห้งแล้ง ภายในมี "ศูนย์เรียนรู้โครงการตามพระราชประสงค์หุบกะพง" ซึ่งตั้งขึ้นเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้สนใจได้ศึกษาและนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาอาชีพด้านเกษตรกรรมต่อไป ประกอบด้วย นิทรรศการภายในอาคารซึ่งจำลองศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริทั่วประเทศทั้ง 6 แห่งมาไว้ในที่เดียว ภาพถ่ายในอดีต การจำลองแบบบ้านหลังแรกของเกษตรกรที่อพยพเข้ามาอยู่ที่หุบกะพง และยังสามารถเยี่ยมชมแปลงสาธิตและซื้อสินค้าของชาวบ้านหุบกะพง เช่น การปลูกหน่อไม้ฝรั่ง ผลิตภัณฑ์จากป่านศรนารายณ์ การเลี้ยงโคนม เป็นต้น

อุทยานสิ่งแวดล้อมนานาชาติสิรินธร

ศูนย์รวมความรู้เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและพลังงาน

กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริและมูลนิธิพระราชนิเวศน์มฤคทายวันฯได้ร่วมกันจัดตั้งอุทยานสิ่งแวดล้อมนานาชาติ ณ ค่ายพระรามหก อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ให้เป็นเสมือนพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต น้อมเกล้าฯ ถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และได้รับพระราชทานนามว่า "อุทยานสิ่งแวดล้อมนานาชาติสิรินธร" (The Sirindhorn International Environmental Park)

อุทยานสิ่งแวดล้อมนานาชาติสิรินธรเป็นสถานที่รวบรวมความรู้ตามรอยพระยุคลบาทในการฟื้นฟูพัฒนาสิ่งแวดล้อมป่าชายเลน ป่าชายหาด ป่าเบญจพรรณ และที่อยู่อาศัยของสัตว์นานาชนิด ให้กลับมาอยู่ในสภาพสมบูรณ์ดังเดิม การอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม รวมทั้ง

อุทยานสิ่งแวดล้อมนานาชาติสิรินธร
1281 ค่ายพระรามหก ตำบลชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี
โทรศัพท์ 0-3250-8396, 0-3250-8411
www.sirindhornpark.or.th

ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และฝึกอบรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมระดับสากล

อุทยานฯ ตั้งอยู่ในบริเวณเดียวกันกับพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน จึงเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกัน นอกจากนี้ภายในค่ายการอนุรักษ์พลังงานยังมีสถานที่พักแรมสำหรับการเข้าค่ายพักแรมทั้งเป็นหมู่คณะและบุคคลทั่วไปที่สนใจการอนุรักษ์พลังงาน พร้อมด้วยกิจกรรมห้องเรียนธรรมชาติ เช่น ป่าชายเลน ป่าชายหาดและป่าบก การแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง หอดูนก การสาธิตการสูบน้ำโดยใช้พลังงานลมและพลังงานจากแสงอาทิตย์ เป็นต้น การเรียนรู้เหล่านี้ ทุกคนจะสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ต่อไป

พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน

เพชรเม็ดงามแห่งหาดชะอำ

"พระราชนิเวศน์แห่งความรักและความหวัง" แห่งนี้ เป็นพระตำหนักที่ประทับริมทะเล หาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้รื้อพระตำหนักหาดเจ้าสำราญมาปลูกขึ้นใหม่ แล้วเสร็จเมื่อปี พ.ศ. 2467 และด้วยสภาพพื้นที่เป็นป่าอุดมสมบูรณ์ มีสัตว์ป่าชุกชุมโดยเฉพาะกวาง พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงประกาศให้เป็นเขตอภัยทาน และพระราชทานชื่อว่า พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน ซึ่งแปลว่า "สวนกวาง"

พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน สร้างด้วยไม้สักทองในแบบสถาปัตยกรรมตะวันตก หันหน้าออกสู่ทะเล ประกอบด้วยพระที่นั่งสามองค์เชื่อมต่อถึงกันตลอด สามารถเห็นทิวทัศน์หาดทรายได้ทุกมุมมอง คือ พระที่นั่งสมุทรพิมาน เป็นที่ประทับของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว อาคารหลังใหญ่สุดทรงใช้เป็นห้องบรรทม ห้องแต่งพระองค์ ห้องทรงพระอักษร และห้องสรง ห้องเสวยเป็นศาลารูปสี่เหลี่ยม มีลูกกรงรอบ ไม่กั้นฝา รวมทั้งเป็นที่ประทับของพระนางเจ้าสุวัทนา พระวรราชเทวี พระที่นั่งพิศาลสาคร เป็นที่ประทับของสมเด็จพระนางเจ้าอินทรศักดิศจี

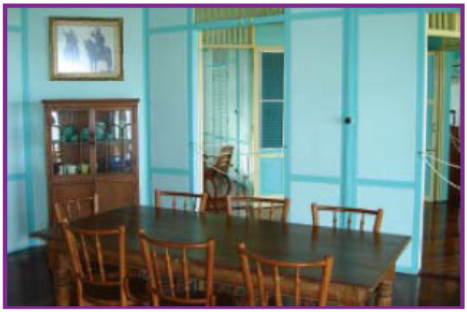

พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน
ในค่ายพระรามหก ตำบลห้วยทรายเหนือ
อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี
โทรศัพท์ 0-3247-1388
www.phetchaburi.go.th/data/praram.htm

พระวรราชชายา และที่พำนักของพระสุจริตสุดา พระสนมเอก และมีเรือนเล็ก ๆ เป็นที่อยู่ของข้าราชการฝ่ายใน และพระที่นั่งสโมสรเสวกามาตย์ เป็นอาคารสองชั้น มีรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าเปิดโล่ง ทั้งชั้นล่างและชั้นบนทรงใช้เป็นโรงละครและที่ชุมนุมในโอกาสต่าง ๆ

พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน ซึ่งปัจจุบันอยู่ภายใต้การดูแลของมูลนิธิพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน ในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ได้รับการยกย่องในเรื่องความตั้งใจและความพยายามในการสร้าง ให้เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศ พระที่นั่งทั้งหมด จึงใช้ไม้เป็นวัสดุหลัก มีลักษณะโปร่ง รับแสงแดดและลมทะเล ใต้ถุนสูง มีหลังคาคุ้มแดด เดินถึงกันได้ตลอดทุกส่วน ฝ้าเพดาน ทำด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก เพื่อให้มีน้ำหนักและแข็งแรง ต้านลมทะเลได้

ภายหลังเสด็จสวรรคต สถานที่แห่งนี้ถูกทิ้งร้างไว้เกือบ 40 ปี และหลังจาก 11 ปี ในการบูรณะ ก็ทำให้เห็นถึงความงดงาม ความน่าสบาย และความกลมกลืนกับธรรมชาติโดยรอบของพระราชนิเวศน์ได้อย่างชัดเจน

พื้นที่ใกล้เคียงพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน ยังมีโครงการพัฒนาอื่น ๆ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมวงศานุวงศ์หลายโครงการ เช่น ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการหุบกะพงในพระราชประสงค์สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ โครงการสวนสมุนไพรสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี และโครงการอุทยานสิ่งแวดล้อมนานาชาติสิรินธร เป็นต้น

ศูนย์เรียนรู้ระบบนิเวศป่าชายเลนสิรินาถราชินี คืนชีวิตแก่พื้นที่ถูกทำลายด้วยความสามัคคี

ป่าชายเลนอันอุดมสมบูรณ์ของปากน้ำปราณ ตกอยู่ในสภาพเสื่อมโทรมอย่างหนักจากการทำนากุ้ง จนในปี 2539 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินมาที่วนอุทยานปราณบุรีและทรงมีความห่วงใยต่อสถานการณ์

ศูนย์การเรียนรู้ระบบนิเวศน์ป่าชายเลนสิรินาถราชินี
ตำบลปากน้ำปราณ อำเภอปราณบุรี
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
โทรศัพท์ 0-3263-2255
www.pttplc.com

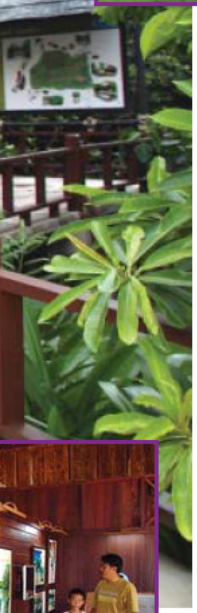

ป่าชายเลนบริเวณปากน้ำปราณบุรี เป็นผลให้กรมป่าไม้ยกเลิกการต่อใบอนุญาตการใช้พื้นที่ป่าชายเลนในบริเวณดังกล่าว จากนั้นเป็นต้นมา หน่วยราชการ ชุมชน และบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ได้ร่วมมือกันทำงานกว่า 20 ปีจนสามารถนำความอุดมสมบูรณ์กลับมาสู่ระบบนิเวศชายฝั่งได้อย่างสำเร็จ

บนเนื้อที่ 700 กว่าไร่ของศูนย์ศึกษาเรียนรู้ระบบนิเวศป่าชายเลนสิรินาถราชินี ตำบลปากน้ำปราณ อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีการจัดทำสื่อเพื่อการเรียนรู้และบันเทิงในรูปแบบต่าง ๆ อย่างน่าสนใจ และให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ตรงด้วยตนเอง เช่น อาคารเฉลิมพระเกียรติฯ ซึ่งนำเสนอเรื่องราวความสามัคคีในการพลิกฟื้นคืนชีวิตป่าชายเลนปากน้ำปราณเป็นเวลากว่า 20 ปีในรูปแบบวีดิทัศน์

พื้นที่ศึกษาเรียนรู้แบ่งออกเป็นสองส่วนหลัก คือ พื้นที่ศึกษาวิจัย ซึ่งมีลักษณะกายภาพและโครงสร้างระบบนิเวศของพืชและสัตว์ที่ใกล้เคียงกับระบบนิเวศส่วนอื่นของป่าชายเลนแห่งนี้ และพื้นที่สาธิต เป็นแปลงนากุ้งร้างหรือป่าหย่อมเล็ก ๆ ซึ่งปรับพื้นที่ให้มีทางน้ำเข้า-ออก เลียนแบบระบบธรรมชาติ รวมทั้งระบบการกั้นและเก็บกักน้ำเพื่อการทดลอง

นอกจากนี้ยังมีเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติระยะทาง 1 กม. ลัดเลาะไปตามป่าชายเลน ให้สัมผัสระบบนิเวศอย่างใกล้ชิด โดยบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ได้อบรมมัคคุเทศก์รุ่นเยาว์จากเยาวชนในพื้นที่เพื่อให้เป็นตัวแทนเล่าเรื่องราวของป่าชายเลนแก่ผู้มาเยี่ยมชม และยังเป็นการปลูกฝังความรักและหวงแหนทรัพยากรอันสำคัญนี้แก่เยาวชนในชุมชน

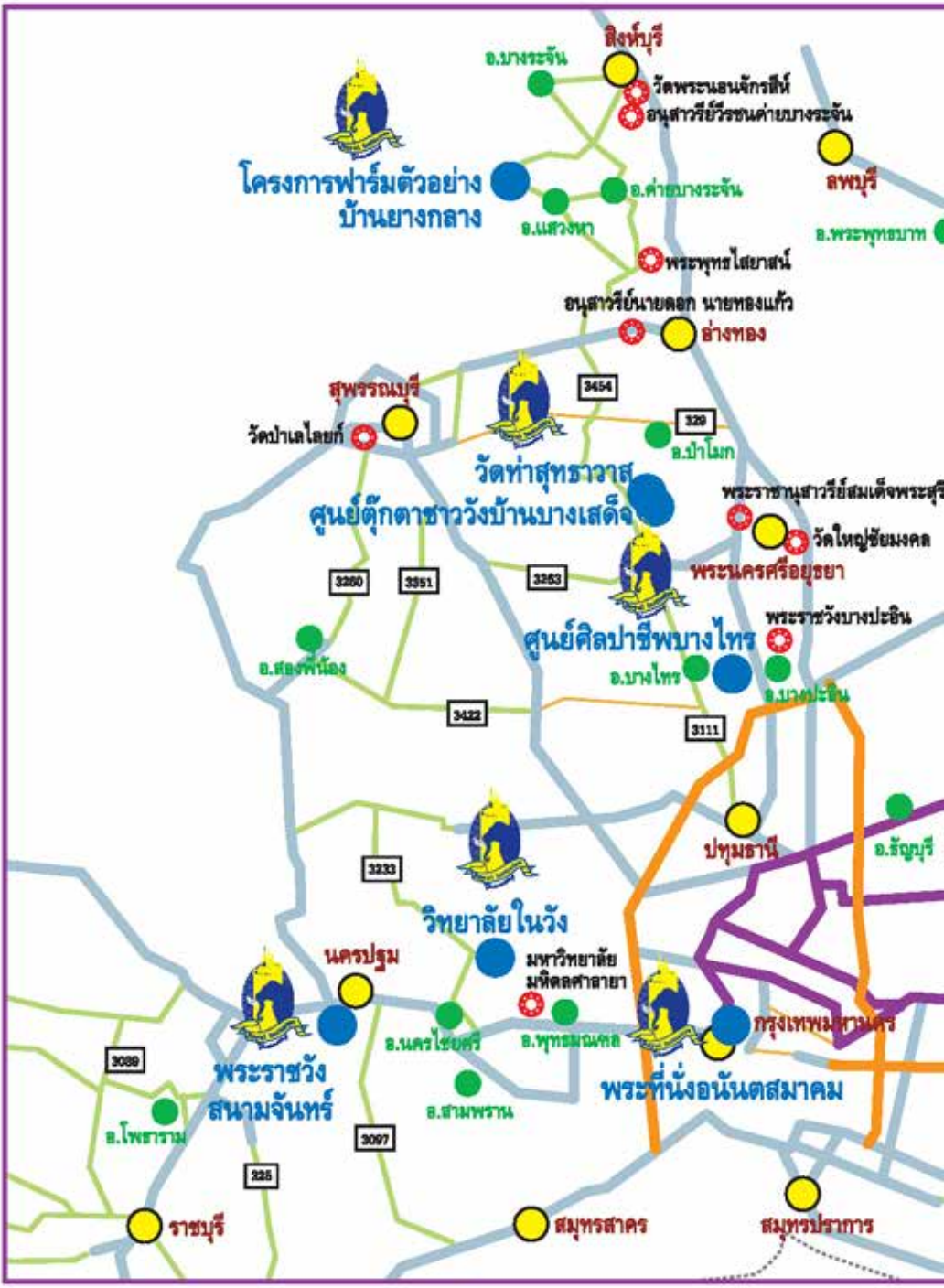
สิงห์บุรี
อ.บางระจัน
วัดพระนอนจักรสีห์
อนุสาวรีย์วีรชนค่ายบางระจัน
ลพบุรี
โครงการฟาร์มตัวอย่าง
บ้านยางกลาง
อ.ค่ายบางระจัน
อ.แสวงหา
อ.พระพุทธบาท
พระพุทธไสยาสน์
อนุสาวรีย์นายดอก นายทองแก้ว
อ่างทอง
3454
สุพรรณบุรี
วัดป่าเลไลยก์
329
อ.ป่าโมก
วัดท่าสุทธาวาส
ศูนย์ตุ๊กตาชาววังบ้านบางเสด็จ
พระราชานุสาวรีย์สมเด็จพระสุริ
วัดใหญ่ชัยมงคล
พระนครศรีอยุธยา
3260
3351
3253
ศูนย์ศิลปาชีพบางไทร
พระราชวังบางปะอิน
อ.สองพี่น้อง
อ.บางไทร
อ.บางปะอิน
3422
3111
ปทุมธานี
อ.ธัญบุรี
3233
วิทยาลัยในวัง
นครปฐม
มหาวิทยาลัย
มหิดลศาลายา
อ.นครไชยศรี
อ.พุทธมณฑล
กรุงเทพมหานคร
3089
พระราชวัง
สนามจันทร์
พระที่นั่งอนันตสมาคม
อ.สามพราน
อ.โพธาราม
3097
325
ราชบุรี
สมุทรสาคร
สมุทรปราการ

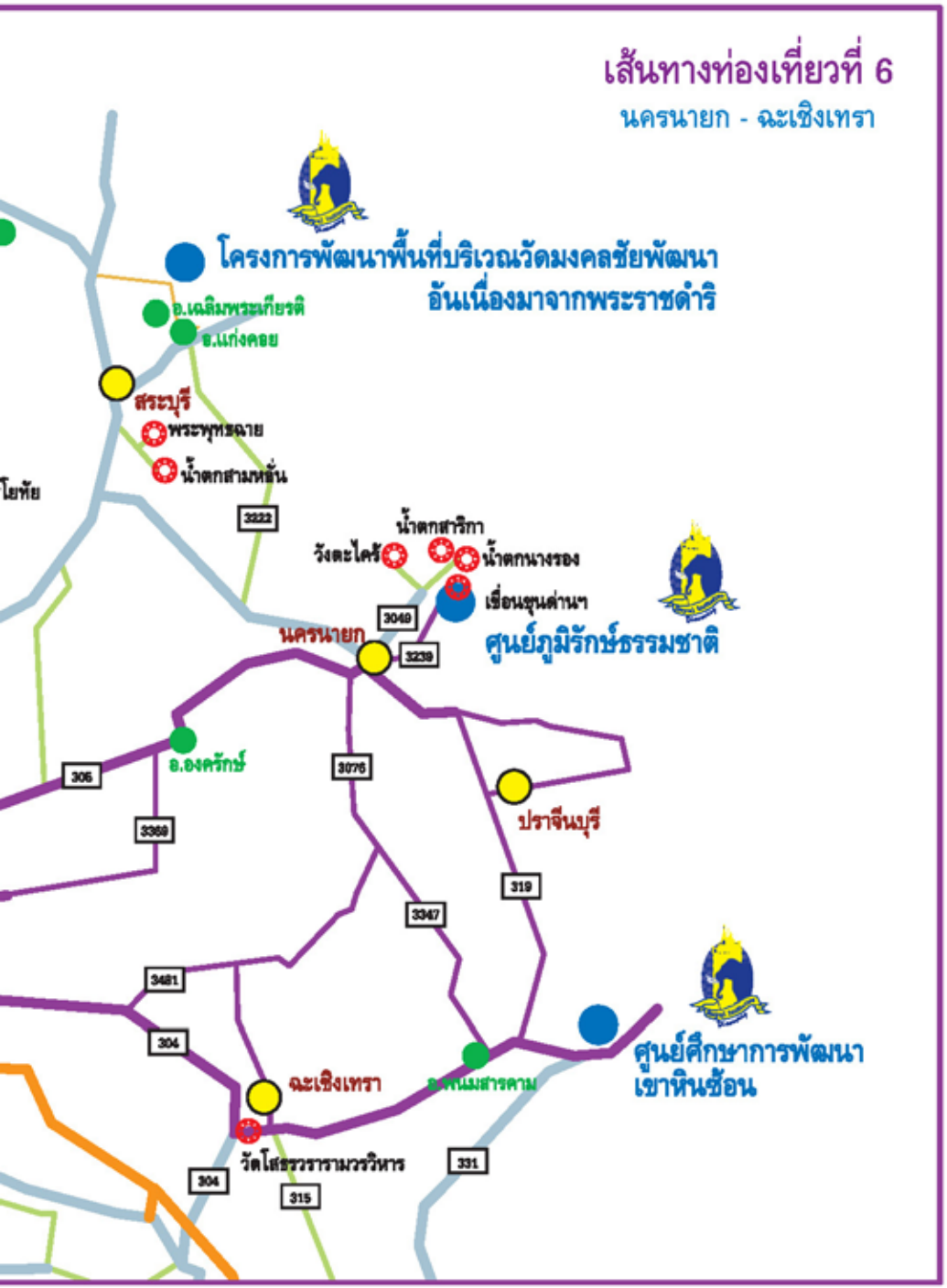
เส้นทางท่องเที่ยวที่ 6
นครนายก - ฉะเชิงเทรา
โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณวัดมงคลชัยพัฒนา
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
อ.เฉลิมพระเกียรติ
อ.แก่งคอย
สระบุรี
พระพุทธฉาย
น้ำตกสามหลั่น
โยทัย
3222
น้ำตกสาริกา
วังตะไคร้
น้ำตกนางรอง
เขื่อนขุนด่านฯ
3049
นครนายก
3239
ศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติ
อ.องครักษ์
306
3076
ปราจีนบุรี
3369
319
3347
3481
304
ศูนย์ศึกษาการพัฒนา
เขาหินซ้อน
ฉะเชิงเทรา
อ.พนมสารคาม
วัดโสธรวรารามวรวิหาร
331
304
315

ศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติ
บ้านท่าด่าน ตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง
จังหวัดนครนายก
โทรศัพท์ 08-1964-5915, 0-3738-4049
www.bhumirak.com

ศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติ
พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติ มหาวิทยาลัยมีชีวิต

สถานที่รวบรวมภูมิความรู้กับความเพลิดเพลินไว้ด้วยกัน ในรูปแบบ "พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติมีชีวิต" ที่จัดแสดงแนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ด้านการเกษตร การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ปศุสัตว์ พลังงาน และการสาธิตความเป็นอยู่วิถีไทยด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อให้สัมผัสได้เป็นรูปธรรม ทั้งยังสามารถศึกษา ทดลอง เรียนรู้ด้วยตนเอง และต่อยอดความรู้ให้พึ่งพาตัวเองได้ สามารถใช้ภูมิปัญญาและความคิดสร้างสรรค์ ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน

ศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติ ประกอบด้วย พิพิธภัณฑ์ระบบแสง สี เสียง ซึ่งเป็นอาคารนิทรรศการจัดแสดงแนวคิดโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในการบริหารจัดการ 4 ด้าน คือ การบริหารจัดการดิน การบริหารจัดการน้ำ การบริหารจัดการป่า และการบริหารจัดการมนุษย์

ด้านนอกเป็นพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต พื้นที่แปลงสาธิตแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ มีทางเดินโดยรอบให้เข้าไปศึกษาทดลองและเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น แปลงป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง คือ ไม้ผล ไม้ฟืน ไม้ใช้สอย และประโยชน์ที่ 4 คือ มีป่าไม้ช่วยในการอนุรักษ์ดิน

น้ำ และสิ่งแวดล้อม แปลงทฤษฎีแก้มลิง แม่แบบการแก้ปัญหาน้ำท่วมกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล แปลงปลูกหญ้าแฝก ซึ่งช่วยปรับปรุงคุณภาพดินให้สามารถทำการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน และพัฒนาทรัพยากรดินให้เกิดแร่ธาตุและความชุ่มชื้น แปลงทฤษฎีใหม่ และจุดสาธิตเรื่องพลังงาน เช่น การผลิตกระแสไฟฟ้าจากถ่าน เครื่องผลิตไบโอดีเซล เครื่องผลิตแก๊สจากขยะ ที่จะได้ทั้งปุ๋ยน้ำชีวภาพและแก๊สไว้ใช้ในครัวเรือน ซึ่งสามารถนำไปใช้งานได้จริง การปลูกผักบนระเบียงและดาดฟ้า เส้นทางพืชสวนครัวและสมุนไพร เช่น เส้นทางแกงส้ม เส้นทางแกงเผ็ด ร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์สมุนไพรธรรมชาติ

ศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติ ได้รับพระราชทานนามจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ตั้งอยู่บนที่ดินส่วนพระองค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในพื้นที่ 14 ไร่ 2 งาน ด้านหลังเขื่อนขุนด่านปราการชล อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา
โทรศัพท์ 0-3859-9105-6
www.khaohinsorn.com

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน

ปฐมบทแห่งการเรียนรู้ไม่สิ้นสุด

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริแห่งแรก ซึ่งก่อตั้งขึ้นโดยพระราชปณิธานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อมีผู้น้อมเกล้าฯ ถวายที่ดิน 246 ไร่ ในตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ด้วยพระราชดำรัสว่า

"...ก็เลยถามผู้ที่ให้ที่นั้นนะ ถ้าหากไม่สร้างตำหนัก แต่ว่าสร้างเป็นสถานที่ที่จะศึกษาเกี่ยวกับการเกษตรจะเอาไหม เขาก็บอกยินดี ก็เลยเริ่มทำในที่นั้น..."

วันที่ 8 สิงหาคม 2522 ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน ที่ถือเป็นตัวอย่างของการพัฒนาตามแนวเกษตรยั่งยืนจึงถือกำเนิดขึ้น และประสบความสำเร็จในการทำหน้าที่มาตลอด 30 ปี

บนพื้นที่ 1,895 ไร่ ในตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งเป็นพื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ 1,240 ไร่ และพื้นที่โครงการส่วนพระองค์ 655 ไร่ มีการพัฒนาการเกษตรอย่างสมบูรณ์แบบ ซึ่งเน้นการปรับปรุงและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติของดิน

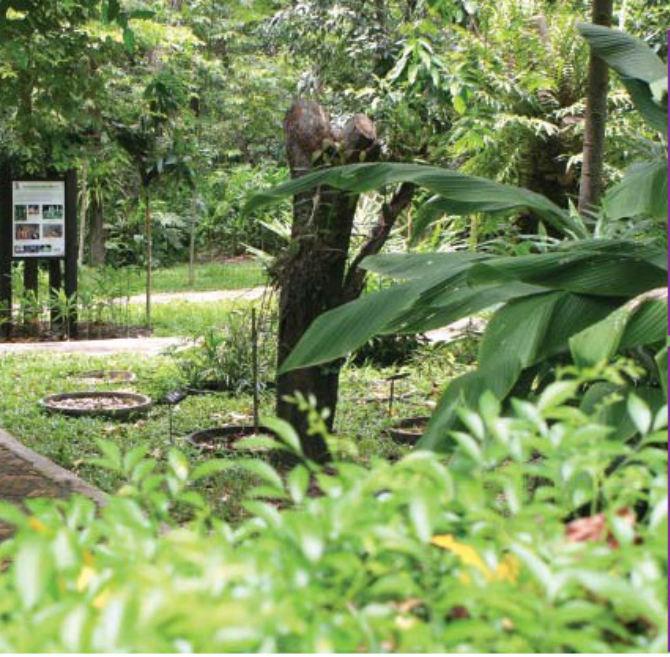

และน้ำให้สมบูรณ์ รวมทั้งการสาธิตการเกษตรตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ การสาธิตและส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝก การสาธิตเลี้ยงและพัฒนาสัตว์ เช่น การเลี้ยงปลาในกระชัง การเลี้ยงวัว และสุกร การพัฒนาป่าไม้และเพาะชำกล้าไม้ เช่น การปลูกยูคาลิปตัส ยางพารา ตะเคียนทอง และยางนา

อีกทั้งยังมีสวนป่าสมุนไพร แหล่งรวบรวมพืชสมุนไพรชนิดต่าง ๆ กว่า 900 ชนิด และการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรต่าง ๆ เช่น สบู่เหลวขมิ้นชัน สบู่ก้อนว่านสาวหลง การสร้างพันธุ์ลูกผสมสองชั้นในพืชผัก เช่น ข้าวโพดหวาน การเพาะเลี้ยงและอนุรักษ์พันธุ์ไม้หายากอย่างจำปีสิรินธร ยี่หุบปลี และให้บริการฝึกอบรมวิชาชีพด้านศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน การซ่อมเครื่องยนต์ และความรู้ด้านคอมพิวเตอร์แก่เกษตรกร นักเรียน นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย จากดินที่เคยถูกทำลายจนเสื่อมคุณภาพ ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ ด้วยแนวทางการฟื้นฟูสภาพดินตามแนวพระราชดำริ เช่น

การใช้ปุ๋ยพืชสด และการปลูกพืชตระกูลถั่วเป็นพืชแซม การป้องกันศัตรูพืชโดยวิธีธรรมชาติ การศึกษาความเหมาะสมของการใช้ประโยชน์ที่ดินในการปลูกไม้ผล การฟื้นฟูสภาพป่า การบำรุงพันธุ์ไม้เดิม ไม้มีค่าหายาก และไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ ทำให้ปัจจุบันแผ่นดินที่เคยแห้งแล้งนั้น กลับมาเขียวชอุ่ม ช่วยให้เกษตรกรมีรายได้เลี้ยงครอบครัวได้อย่างยั่งยืน

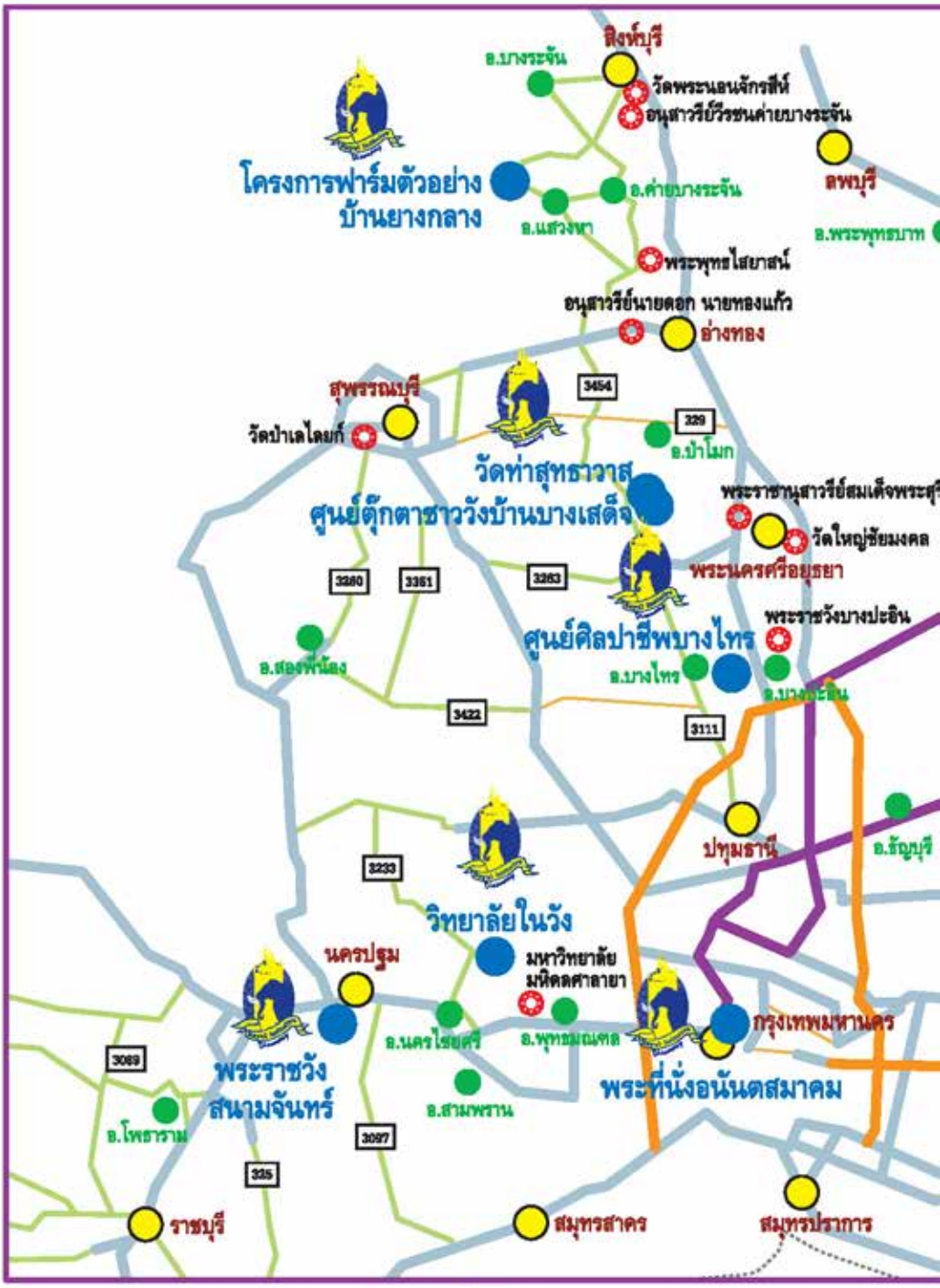
สิงห์บุรี
อ.บางระจัน
วัดพระนอนจักรสีห์
อนุสาวรีย์วีรชนค่ายบางระจัน
ลพบุรี
โครงการฟาร์มตัวอย่าง
บ้านยางกลาง
อ.ค่ายบางระจัน
อ.แสวงหา
อ.พระพุทธบาท
พระพุทธไสยาสน์
อนุสาวรีย์นายดอก นายทองแก้ว
อ่างทอง
3454
สุพรรณบุรี
วัดป่าเลไลยก์
329
อ.ป่าโมก
วัดท่าสุทธาวาส
ศูนย์ตุ๊กตาชาววังบ้านบางเสด็จ
พระราชานุสาวรีย์สมเด็จพระสุ
วัดใหญ่ชัยมงคล
พระนครศรีอยุธยา
3260
3361
3263
ศูนย์ศิลปาชีพบางไทร
พระราชวังบางปะอิน
อ.สองพี่น้อง
อ.บางไทร
อ.บางปะอิน
3422
3111
ปทุมธานี
อ.ธัญบุรี
3233
วิทยาลัยในวัง
นครปฐม
มหาวิทยาลัย
มหิดลศาลายา
กรุงเทพมหานคร
อ.นครไชยศรี
อ.พุทธมณฑล
3069
พระราชวัง
สนามจันทร์
พระที่นั่งอนันตสมาคม
อ.สามพราน
อ.โพธาราม
3097
325
ราชบุรี
สมุทรสาคร
สมุทรปราการ

เส้นทางท่องเที่ยวที่ 7
สระบุรี
โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณวัดมงคลชัยพัฒนา
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
อ.เฉลิมพระเกียรติ
อ.แก่งคอย
สระบุรี
พระพุทธฉาย
น้ำตกสามหลั่น
3222
น้ำตกสาริกา
วังตะไคร้
น้ำตกนางรอง
เขื่อนขุนด่านฯ
3049
3239
ศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติ
นครนายก
อ.องครักษ์
305
3076
ปราจีนบุรี
3369
319
3347
3481
ศูนย์ศึกษาการพัฒนา
เขาหินซ้อน
304
ฉะเชิงเทรา
อ.พนมสารคาม
วัดโสธรวรารามวรวิหาร
331
304
315

โครงการพัฒนาฟื้นที่บริเวณวัดมงคลชัยพัฒนา
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ตำบลห้วยบง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี
โทรศัพท์ 0-3649-9180-1
www.kingofthailand.net

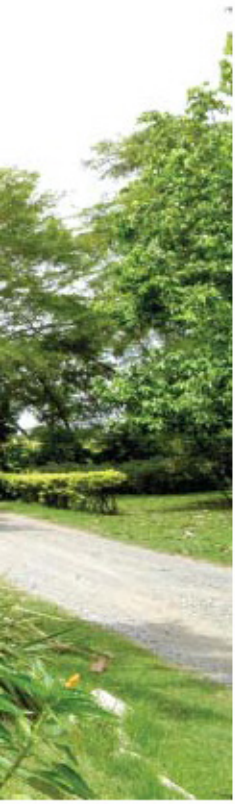

โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณวัดมงคลชัยพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จุดกำเนิดเกษตรทฤษฎีใหม่

พื้นที่ 32 ไร่ ติดกับวัดมงคลชัยพัฒนา จังหวัดสระบุรี คือ แหล่งกำเนิด "เกษตรทฤษฎีใหม่" ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และเป็นศูนย์สาธิตการทำเกษตรทฤษฎีใหม่อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้เกษตรกรนำไปประยุกต์ใช้ปฏิบัติในพื้นที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพึ่งพาตนเองได้อย่างพออยู่พอกิน

ในพื้นที่โครงการฯมีทั้งแปลงเกษตรผสมผสานและแปลงเกษตรทฤษฎีใหม่ การประมงและเลี้ยงสัตว์ การปลูกพืชต่าง ๆ ที่เน้นการปรับปรุงบำรุงดิน ทดลองและสาธิตการปลูกพืชตระกูลมะ สวนสมุนไพร สวนไม้ผลในที่ดอน สวนมะลิ สวนพรรณไม้หอม แปลงทดสอบ การปลูกไม้ต่างระดับในสภาพยกร่อง การปลูกหญ้าแฝกเพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน อนุรักษ์ดินและน้ำ

ปัจจุบันจึงเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ด้านการเกษตรและแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความสนใจมาก โดยเฉพาะแปลงสาธิต "ทฤษฎีใหม่" ที่มีการแบ่งสัดส่วนการใช้พื้นที่ให้สอดคล้องกับสภาพภูมิสังคม ประกอบด้วย พื้นที่นาข้าวสำหรับปลูกข้าวนาปี และปลูกพืชหลังนาสลับหมุนเวียน ได้แก่ พืชไร่ พืชผักปลอดสารพิษ และพืชตระกูลถั่วเพื่อปรับปรุงดิน พื้นที่สวนวนเกษตร แสดงวิธีการบำรุงรักษาต้นไม้ การปลูกพืชแซม เช่น ผักหวาน มะละกอ มะพร้าวน้ำหอม และสวนสมุนไพรที่ใช้กำจัดแมลงศัตรูพืช

พื้นที่อยู่อาศัย มีการเลี้ยงเป็ดเทศ และไก่ สาธิตการทำปุ๋ยหมักและสารสกัดชีวภาพ รวมทั้งปลูกไม้ดอกไม้ประดับและแปลงผักปลอดสารพิษ และพื้นที่สระเก็บน้ำ ใช้เลี้ยงปลาโดยวิธีธรรมชาติ และปลูกพืชริมสระ ซึ่งเป็นหัวใจของเกษตร "ทฤษฎีใหม่" นั่นเอง

นครปฐม
อ.นครไชยศรี
อ.พุทธมณฑล
พระที่นั่งอนันตสมา
กรุงเทพมหานคร
พระราชวัง
สนามจันทร์
อ.สามพราน
3097
อ.โพธาราม
326
ราชบุรี
สมุทรสาคร
สมุทรปราการ
โครงการอัมพวาชัยพัฒนานุรักษ์
3088
สมุทรสงคราม
อ.อัมพวา
อ.ปากท่อ
ดอนหอยหลอด
35
ศูนย์อนุรักษ์ป่าชายเลนคลองโคน
4
น้ำเขาย้อย
อ.บ้านเขาแหลม
โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อม
แหล่งผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
เพชรบุรี
เขาวัง
วัดเขาบันไดอิฐ
3177
หาดเจ้าสำราญ
อ.ท่ายาง
3499
3174
3410
หาดปึกเตียน
อ.ชะอำ
หาดชะอำ
อุทยานสิ่งแวดล้อมนานาชาติสิรินธร
ศูนย์สาธิตสหกรณ์
พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน
โครงการหุบกะพง
พระราชวังไกลกังวล
เขาตะเกียบ
อ.หัวหิน
สวนสน
4
เขาเต่า

เส้นทางท่องเที่ยวที่ 8
ชลบุรี - ระยอง
ฉะเชิงเทรา
วัดโสธรวรารามวรวิหาร
อ.พนมสารคาม
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน
ชลบุรี
อ่างศิลา
เขาสามมุก
หาดบางแสน
สวนสัตว์เปิดเขาเขียว
อ.ศรีราชา
ท่าเรือแหลมฉบัง
พัทยา
อ.บางละมุง
หาดจอมเทียน
วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร
สวนสมุนไพร
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ศูนย์รวมพรรณไม้ภาคตะวันออก
สวนพฤกษศาสตร์
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์
ระยอง
อ.สัตหีบ
ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล สัตหีบ
ศูนย์วิจัยทรัพยากรทางทะเล
และชายฝั่งอ่าวไทยฝั่งตะวันออก
304
315
331
349
3241
3245
3191
344
3471
36
3

วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร มหาศาสนสถานแห่งการปฏิบัติบูชา

วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร เกิดขึ้นจากการที่ประชาชนร่วมใจกันจัดสร้างถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และทรงรับไว้เป็นวัดในพระบรมราชูปถัมภ์ ภายในวัดประกอบด้วยศาสนสถานที่จัดสร้างขึ้นถวายแด่พระเจ้าอยู่หัวทั้งในอดีตและปัจจุบัน ส่วนพื้นที่โดยรอบเป็นพื้นที่พัฒนาการเกษตรตัวอย่างและแหล่งอบรมยุวเกษตรกร

บริเวณโดยรอบของวัด อุดมด้วยพันธุ์ไม้และขุนเขาที่โอบล้อมอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ กอปรด้วยปูชนียสถานที่จัดสร้างขึ้นอย่างวิจิตรตระการตา ในเขตพุทธาวาส มีปูชนียสถานสำคัญอยู่มาก เช่น พระบรมธาตุเจดีย์มหาจักรีพิพัฒน์ บรรจุพระบรมสารีริกธาตุไว้และสร้างถวายสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช พระอุโบสถ ภายในมีสมเด็จพระพุทธญาณเรศวร์ สร้างถวายสมเด็จพระนเรศวรมหาราช พระมหามณฑปพุทธบาท ภปร.สก. ประดิษฐานรอยพระพุทธบาทคู่

วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร
ตำบลห้วยใหญ่ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี
โทรศัพท์ 0-3823-7912, 0-3823-8369, 0-3823-5245,
0-3823-7506, 0-3823-8439
www.chonburi.go.th

เขตสังฆาวาส อยู่ในพื้นที่เขาชีโอนและเขาชีจรรย์ ที่แกะสลักพระพุทธมหาวชิรอุตตโมภาสศาสดา ลงบนหน้าผาเขาชีจรรย์ วิหารเซียน ที่ตั้งถาวรวัตถุที่สร้างด้วยงานศิลป์ชั้นสูงของจีน วิหารพระศรีอริยเมตไตรย สร้างด้วยศิลปะไทยแท้อันประณีตบรรจง

ในเขตราชาวาส เป็นสถานที่โครงการพระราชดำริ ซึ่งมีอ่างเก็บน้ำเพื่อการเกษตรกรรม ศูนย์การฝึกอบรมยุวเกษตร วนอุทยาน สถานีเพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์สัตว์ป่า เขตอนุรักษ์สัตว์ป่าและป่าไม้ และเขตอุบาสกอุบาสิกาวาส เป็นที่ตั้งศาลาโรงธรรม ที่พักผู้มาปฏิบัติจิตภาวนา

สวนสมุนไพร

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ต้นแบบองค์ความรู้สมุนไพรไทย

ด้วยความต้องการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรของชาติให้เกิดประโยชน์แก่อนุชนรุ่นหลัง ปตท. จึงได้จัดทำสวนสมุนไพรขึ้นเมื่อปี 2527 ที่กิ่งอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง โดยรวบรวมสมุนไพรพันธุ์ต่าง ๆ ที่แพทย์แผนโบราณเคยใช้ได้ผลมาปลูกไว้ให้ได้มากที่สุด และได้น้อมเกล้าฯ ถวายสวนสมุนไพรแห่งนี้แด่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และได้รับพระราชทานนามว่า "สวนสมุนไพรสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี"

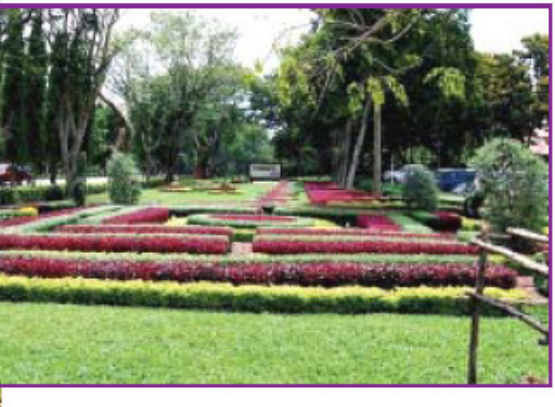

สวนสมุนไพร
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
บ้านท่าด่าน ตำบลมาบข่า กิ่งอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง
โทรศัพท์ 0-3891-5213-5 โทรสาร 0-3891-5216
www.pttplc.com

สวนสมุนไพรสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในปัจจุบันเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่จะสร้างเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิต มีพันธุ์ไม้สมุนไพรถูกรวบรวมไว้ในพื้นที่ 60 ไร่ มากกว่า 20,000 ต้น 260 ชนิด จำแนกตามสรรพคุณการรักษาโรคตามคัมภีร์ตำรายาไทยโบราณได้ 20 กลุ่มอาการ ให้ประชาชนได้เยี่ยมชมและศึกษาหาความรู้ด้านพฤกษศาสตร์และสมุนไพร ทั้งที่ควรอนุรักษ์และที่ใกล้ตัวในวิถีชีวิตประจำวัน โดยมีมัคคุเทศก์บรรยายและนำชมสวนสมุนไพรโดยรถ NGV (รถที่ใช้เชื้อเพลิงจากก๊าซธรรมชาติ) ตลอดเส้นทางโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ

นอกจากนี้ยังมีการจัดแสดงนิทรรศการผ่านสื่อหลายรูปแบบ เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับสมุนไพร แบ่งเป็นห้องต่าง ๆ เช่น ห้องการเดินทางของลูกยาง ห้องพลังไทยพิทักษ์โลก ห้องเจ้าฟ้านักอนุรักษ์ ห้องบ้านหมอยา และห้องโลกของพืชสมุนไพร

สวนสมุนไพรสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ยังเป็นแหล่งผลิต แหล่งศึกษาทดลองแปรรูปสมุนไพร ศึกษาคุณภาพมาตรฐานของพืชสมุนไพรแต่ละชนิด ทดลองพืชสมุนไพรที่มีสรรพคุณทางยา เพื่อใช้ประโยชน์ในการทดลองทั้งของหน่วยราชการ เอกชน และสถาบันต่าง ๆ อีกด้วย

ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล
ต้นแบบความสำเร็จของการอนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล

กองทัพเรือดำเนินการอนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเลมาตั้งแต่ปี 2493 ด้วยการจัดตั้งศูนย์เก็บและเพาะฟักไข่เต่าทะเลขึ้นที่หาดหน้าบ้าน เกาะคราม เพื่อเก็บไข่เต่าทะเลจำหน่ายตามที่ได้รับสัมปทาน แต่จะเก็บไข่เต่าส่วนหนึ่งไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 มาเพาะฟักและปล่อยลูกเต่าทะเลลงสู่ธรรมชาติ

เมื่อสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระราชดำริให้กรมประมงจัดตั้ง "โครงการสมเด็จอนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล" ที่เกาะมันใน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ในปี 2522 ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล กองทัพเรือ ได้ร่วมปฏิบัติงานถวาย ด้วยการให้เจ้าหน้าที่โครงการสมเด็จอนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล 2 นาย มาเพาะฟักและเพาะเลี้ยงพันธุ์เต่าทะเลร่วมกับกองทัพเรือ และส่งลูกเต่าทะเลปีละ 4,000 ตัว (ลูกเต่าตนุ 3,000 ตัว และลูกเต่ากระ 1,000 ตัว) ไปให้สถานีอนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเลของกรมประมง

กองทัพเรือได้ดำเนินการอนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเลอย่างจริงจัง ตั้งแต่ปี 2527 เป็นต้นมา ด้วยการงดจำหน่ายไข่เต่าทะเล นำมาเพาะฟักทั้งหมดและอนุบาลจนกระทั่งลูกเต่าทะเลมีอายุ 3-6 เดือน จึงปล่อยคืนสู่ธรรมชาติ รวมทั้งจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสร้างจิตสำนึกตามที่โอกาสจะอำนวย

ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล
หน่วยบัญชาการต่อสู้อากาศยาน
และรักษาฝั่ง กองทัพเรือ
อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี
โทร. 0-3843-1477 หรือ 0-3843-8457
www.navy.mi.th/turtles/

กองทัพเรือ ได้สร้างศูนย์เพาะเลี้ยงเต่าทะเลขึ้น บริเวณชายหาดหน่วยบัญชาการต่อสู้อากาศยานและรักษาฝั่ง พร้อมกับมีอาคารและวิทยากรบรรยายให้ความรู้แก่ผู้ที่มาเยี่ยมชม มีวีดิทัศน์ นิทรรศการ และนำชมความน่ารักของเต่าทะเลที่บ่ออนุบาล ทำให้ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล เป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดชลบุรีในปัจจุบัน นอกเหนือจากเป็นสถานที่ให้ความรู้ด้านชีววิทยาเกี่ยวกับวงจรชีวิตของเต่าทะเล และความสำเร็จในการเพาะฟักและอนุบาลเต่ากลับคืนสู่ท้องทะเลได้ ปีละกว่า 10,000 ตัว ซึ่งลูกเต่าที่ปล่อยกลับคืนสู่ท้องทะเลจะกลับขึ้นมาวางไข่ในเวลาต่อมาอย่างต่อเนื่อง

ศูนย์วิจัยทรัพยากรทางทะเล และชายฝั่งอ่าวไทยฝั่งตะวันออก

โครงการสมเด็จฯ อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล

ด้วยน้ำพระราชหฤทัยในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ที่ทรงห่วงใยเต่าทะเล ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลของไทยที่ลดน้อยลงจนใกล้สูญพันธุ์ จึงพระราชทานเกาะมันใน ตำบลกร่ำ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ซึ่งเป็นทรัพย์สินส่วนพระองค์ให้แก่กรมประมง เป็นสถานที่ก่อตั้งโครงการสมเด็จฯ อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเลในพระราชเสาวนีย์ เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม

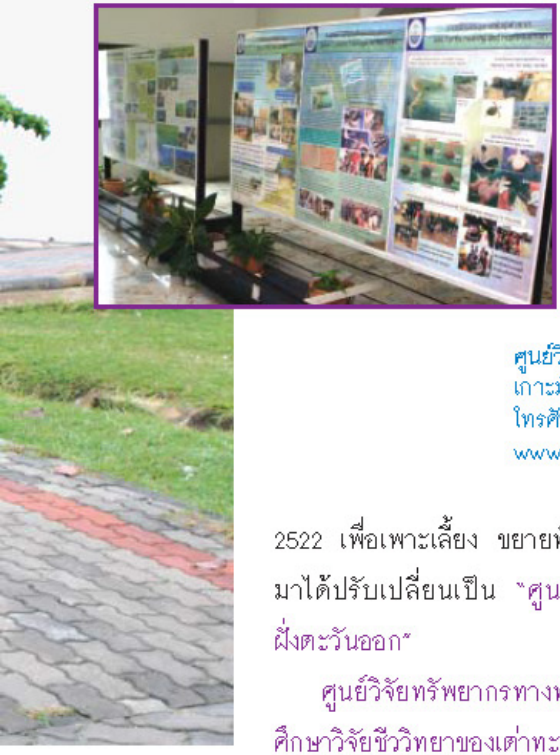

ศูนย์วิจัยทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอ่าวไทยฝั่งตะวันออก
เกาะมันใน ตำบลกร่ำ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง
โทรศัพท์ 0-3865-7699
www.dmcr.go.th

2522 เพื่อเพาะเลี้ยง ขยายพันธุ์และอนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเลในอ่าวไทย ซึ่งต่อมาได้ปรับเปลี่ยนเป็น "ศูนย์วิจัยทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอ่าวไทยฝั่งตะวันออก"

ศูนย์วิจัยทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอ่าวไทยฝั่งตะวันออก มีหน้าที่ศึกษาวิจัยชีววิทยาของเต่าทะเล และเพิ่มจำนวนโดยการเพาะขยายพันธุ์ปล่อยสู่ทะเลตามธรรมชาติ โดยนำไข่เต่าทะเล ซึ่งส่วนใหญ่ได้มาจากเกาะครามในความดูแลของกองทัพเรือ มาเพาะฟักและอนุบาล จนลูกเต่ามีอายุประมาณ 6 เดือน จึงปล่อยลงสู่ทะเล รวมทั้งเลี้ยงเต่าพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ให้ผสมพันธุ์และวางไข่ ซึ่งประสบความสำเร็จ สามารถขยายพันธุ์ลูกเต่าให้มีจำนวนมากขึ้นได้

ภายในสถานี สามารถเยี่ยมชมวิถีชีวิตของเต่าสายพันธุ์ต่าง ๆ ได้จากบ่อเลี้ยงเต่า และคอกเต่าทะเล ซึ่งเป็นที่วางไข่และศึกษา วิจัย รวมทั้งนิทรรศการเต่าทะเล และยังมีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับปะการังชนิดต่าง ๆ การอนุรักษ์และฟื้นฟูปะการัง การศึกษาวิเคราะห์การเจริญเติบโตและการแพร่กระจายของหอยมือเสือ การสำรวจแหล่งหญ้าทะเลชนิดต่างๆ ที่เป็นอาหารของพะยูน สัตว์น้ำใกล้สูญพันธุ์ในประเทศไทยด้วย

ความน่าสนใจของเกาะมันใน ยังอยู่ที่ความสวยงามของชายหาดและปะการังน้ำตื้นที่มีอยู่จำนวนมากอีกด้วย

ศูนย์รวมพรรณไม้ภาคตะวันออก สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ และหมู่บ้านกระจูด

ปกป้องทรัพยากร เสริมอาชีพให้ยั่งยืน

ศูนย์รวมพรรณไม้ภาคตะวันออก จังหวัดระยอง เป็นส่วนหนึ่งของสวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีความโดดเด่นในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรพันธุ์พืช โดยเฉพาะสภาพนิเวศวิทยา พื้นที่ชุ่มน้ำ และพื้นที่ป่าเสม็ดทรายแก้ว ซึ่งมีพันธุ์ไม้ท้องถิ่นและไม้หายากจำนวนมาก กิจกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งของศูนย์ฯ คือการศึกษาวิจัยเพื่อขยายพันธุ์ต้นกกกระจูด ซึ่งมีอยู่ในอำเภอแกลง แห่งเดียวในภาคตะวันออก

ต้นกระจูดเป็นวัตถุดิบสำคัญของชาวตำบลมาบเหลาชะโอน ที่ได้รับการฝึกสอนการสานผลิตภัณฑ์กระจูดจากผู้เชี่ยวชาญของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง จังหวัดนราธิวาส จน

ศูนย์รวมพรรณไม้ภาคตะวันออก สาขาจังหวัดระยอง
บ้านพลงไสว ตำบลชากพง อำเภอแกลง จังหวัดระยอง
โทรศัพท์ 0-3863-8880-3
www.qsbg.org/SubBotanicRy2.asp

ปัจจุบันจึงทำให้ชุมชนมีความสามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ ได้รับการยอมรับจากตลาดหต่างประเทศ และมีทรัพยากรเพียงพอต่อการใช้งาน

ศูนย์ฯ ยังจัดรวบรวมพันธุ์ไม้ใกล้สูญพันธุ์ต่าง ๆ ตลอดจนการเพาะพันธุ์ต้นยางนาเพื่อแจกจ่ายแก่ประชาชน สนองพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในการรักษาพันธุ์ยางนาไว้ และเปิดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติวิทยาป่าภาคตะวันออกแก่ผู้สนใจ

โครงการปิดทองหลังพระ

สืบสานแนวพระราชดำริ

โครงการปิดทองหลังพระ
สืบสานแนวพระราชดำริ

สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน)
อาคารสยามทาวเวอร์ ชั้น 26
เลขที่ 989 ถนนพระราม 1 ปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330
โทร. 0-2611-5000 แฟกซ์ 0-2658-1413